

پښتو

پنځم ټولگي

پښتو - پنځم ټولگي

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ.ش.

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل خلیري
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مودی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه پان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زره وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د پوهنې وزارت

پښتو

پنځم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ.ش.

د کتاب ځانگړتیاوې

مضمون: پښتو

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د پښتو ژبې او ادبیاتو د برخې د درسي کتابونو مؤلفین

اېډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اېډیټ ډیپارټمنټ غړي

ټولگی: پنځم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکي: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکي: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسي

د چاپ ځای: کابل

چاپ خونه:

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وپش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې

وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره

قانوني چلند کېږي.

د پوهنې د وزیر پیغام

اقراً باسم ربک

د لوی او ښوونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې مور ته یې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه یې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنګه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمريز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د گران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدينو شوراګانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږګوني بنسټیز عناصر بلل کيږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختیا او پرمختیا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختیا په لور بنسټیزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختیا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړیتوبونو څخه دي. همدارنګه په ښوونځيو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونيزو تاسيساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. مور په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنیو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توګه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هیله کوم، چې د هېواد بچیانو ته دې د درسي کتابونو په تدریس، او د محتوا په لېږدولو کې، هیڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د یوه فعال او په دیني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زیار او کوشنې وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤلیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې د نن ورځې گران زده کوونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولني متمدن او ګټور اوسېدونکي وي.

همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانګه ده، غوښتنه لرم، خو له هر فرصت څخه ګټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځیرکو او فعالو ګډونوالو په توګه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدریس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې یې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپیڅلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم.

د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وګړي یې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

فهرست

مخونه	سر ليکونه	شمېري
۲۹	د چاپېريال پاک ساتل	۱۵
۳۱	متضادې کلمې	۱۶
۳۳	د ماین خطر ونه	۱۷
۳۵	ټلويزيون	۱۸
۳۷	کېسه	۱۹
۳۹	ماشومانو ته درناوی	۲۰
۴۱	نيوتن	۲۱
۴۳	بشر دوستي	۲۲
۴۵	مېلمه پالنه	۲۳
۴۷	آزادي	۲۴
۴۹	خپه (هېچا)	۲۵
۵۱	بڼکلی ليک	۲۶
۵۳	کندهار	۲۷
۵۵	موزيم	۲۸

مخونه	سر ليکونه	شمېري
۱	حمد	۱
۳	نعت	۲
۵	بي بي عايشه <small>رضي الله عنها</small>	۳
۷	بڼوونکي	۴
۹	د مشرانو درناوی	۵
۱۱	د بڼه ملگري ټاکل	۶
۱۳	ترافيکي لارښوونې	۷
۱۵	له کتاب سره مينه	۸
۱۷	د ځان او کاليو پاک ساتل	۹
۱۹	د زده کوونکو مسووليتونه	۱۰
۲۱	د کور په کارونو کې مرسته	۱۱
۲۳	د زده کوونکو تر منځ بڼې اړيکې	۱۲
۲۵	د بڼست کلا	۱۳
۲۷	د بې اتفاقي پايلې	۱۴

مخونه	سرليکونه	شمبري
۷۵	اشر (گله کار)	۳۸
۷۷	ملگري ملتونه	۳۹
۷۹	مترادفي کلمې	۴۰
۸۱	پر حيواناتو زړه سوی	۴۱
۸۳	په شيدوکې د اوبو نگول	۴۲
۸۵	د ښو خبرو اړتيا	۴۳
۸۷	وچې او تازه مېوې	۴۴
۸۹	ملي يووالی	۴۵
۹۰	ساده او مرکبې کلمې	۴۶

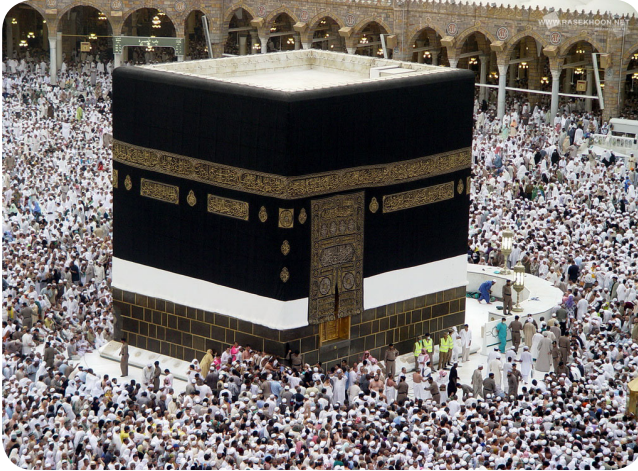
مخونه	سرليکونه	شمبري
۵۷	مور	۲۹
۵۹	د نشه يي توکو زيانونه	۳۰
۶۱	روغتيا ساتنه	۳۱
۶۳	گل پاچا الفت	۳۲
۶۵	صفت	۳۳
۶۷	معلولينو ته درناوی	۳۴
۶۹	بېلا بېل خواړه	۳۵
۷۱	ولسي دودونه	۳۶
۷۳	ابن سينا	۳۷

حمد

موخه: د متن لوستل، لیکل، د حمد پېژندل او په دې پوهېدل چې حمد د الله ﷻ ثنا او صفت ته

ویل کېږي.

ستاسو په فکر په حمد کې د چا صفت او ستاینې کېږي؟
خوک به ووايي چې د الله ﷻ د قدرت نښې کومې دي؟

په نامه د هغه خدای مې دا بیان دی
چې یو نوم یې په نومو نوکې سبحان دی
هم پادشاه دی د جمله وو پادشاهانو
هم د هر یوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چې و هر چاوته مشکل دی
هغه کار واړه وده و ته اسان دی
خوک آفتاب شي پر آسمان راخپڅولی
ده آفتاب را خپڅولی پر آسمان دی

(عبدالرحمن بابا)

رحمان بابا د پښتو ژبې شاعر دی. د پېښور ښار په بهادر کلي کې په ۱۰۱۸ هجري قمري کال کې زیږېدلی او په ۱۱۲۸ هجري قمري کال کې وفات شوی دی.

- ښوونکی دې په ټولگي کې له زده کوونکو سره له ستړي مشي وروسته خپل نوم پرتختې وليکي او خپل نوم دې ورته ووايي، بيا دې زده کوونکي خپل نومونه په وار سره ووايي چې يوله بل سره يې پېژندنه وشي.

- ښوونکی دې زده کوونکو ته د زده کړې د ارزښت، ښوونځي ته د تگ راتگ، د ښوونځي اصول او له ټولگيوالو سره د مينې او محبت په هکله خبرې وکړي.

- ښوونکی دې د کتاب لومړی لوست په مناسب آواز زده کوونکو ته ولولي او هغوی دې ورته غوږ ونيسي.

- خوزده کوونکي دې په وار سره د لوست متن د ټولگي په مخ کې ولولي، نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.

- يو زده کوونکی دې د لوست يو بيت ووايي او نور زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې وليکي، بيا دې نور زده کوونکي پاتې بيتونه د ټولگي په مخ کې ولولي.

لغونه معناوي

سبحان پاک

سلطان پاچا

آفتاب لمر

مشکل سخت

زده کوونکي دې د شعر خو بيتونه په خپلو کتابچو کې وليکي.

نعت

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نعت پیژندنه او د هغه په هکله لنډ معلومات لاسته راوړل.

د تېرو ټولگيو څخه مو کوم نعت شريف په ياد ده؟
څوک به د نعت او حمد ترمنځ توپير بيان کړي؟

نصیب مې کړه خالقه ته دیدار د مدینې
که لاس را کړي یو ځل را ته سردار د مدینې
هر یو گوره روان دی ځي د پاک نبي ﷺ روضې ته
بنايسته را معلومېږي شام سهار د مدینې
د زرونو مالک ته یې رحم وکړه اې خالقه
ته یو مې سه یو ځلې په گلزار د مدینې

(ابراهیم قطب زی)

مرحوم ابراهیم قطب زی د ننگرهار ولایت د عربانو د کلي اوسیدونکی و، په پښتو او دري ژبو یې ډیر شعرونه ویلي دي.

- یو زده کوونکی دې لوست د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته څیر شي. ښوونکی دې تېروتنې ورته سمې کړي.
- زده کوونکي دې لوست په پټه خوله ولولي. د کتاب یو بیت دې په خپلو کتابچو کې وليکي، بیا دې د ټولگي په مخ کې ولولي.
- زده کوونکي دې لاندې لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي: دیدار، سردار، مالک، رحم
- یو زده کوونکی دې پورته شي د نعت په هکله دې خبرې وکړي، نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونیسي.
- یو زده کوونکی دې د نعت متن د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.

معناوي	لغتونه
د پیغمبر ﷺ ستاینه	نعت
مهرباني	رحم
خاوند	مالک

زده کوونکي دې د متن څو بیتونه په خپله خوښه په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي.

بي بي عايشه رضي الله عنها

موخه: د متن لوستل، ليكل، د بي بي عايشې رضي الله عنها پېژندنه او په اړه يې خبرې كول.

- ويلاى شى چې بي بي عايشه رضي الله عنها څوك وه؟
- ستاسو په فكر بي بي عايشه رضي الله عنها زموږ د گران پيغمبر حضرت محمد صلى الله عليه وسلم څه كېده؟

بي بي عايشه رضي الله عنها د حضرت ابوبكر صديق رضي الله عنه لور وه. له حضرت محمد صلى الله عليه وسلم سره يې د بي بي خديجې رضي الله عنها تر وفات وروسته واده وكړ. له حضرت محمد صلى الله عليه وسلم څخه يې ديني علوم زده كړل. د ډېرو بنځينه مسلمانانو او اصحابو كرامو به له هغې څخه ديني مسایل زده كول. زيات شمېر احاديث ترې روايت شوي دي.

بي بي عايشه رضي الله عنها د (۲۲) كالو په عمر په مدينې منورې كې وفات او هلته خاورو ته وسپارل شوه. مور هم بايد د بي بي عايشې رضي الله عنها په شان علم او پوهې په زده كړه كې زيار وباسو او دغه راز د ديني علومو په زده كړه كې كوښښ وكړو.

- زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي، که اړتیا وه، ښوونکی دې مرسته وکړي.
- د لوست یو یو پاراګراف دې په خپله خوښه په کتابچو کې وليکي او بیا دې د ټولګي په مخ کې ولولي.
- لاندې جملې دې ولولي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي:
 - بي بي عايشه رضي الله عنها ډېره پوهه او عالمه ښځه وه.
 - حضرت بي بي عايشه رضي الله عنها د علم او پوهې په برکت لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د بي بي عايشې رضي الله عنها په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور ونيسي.

معناوي

- رښتيني
- هڅه
- مړينه
- ملګري

لغتونه

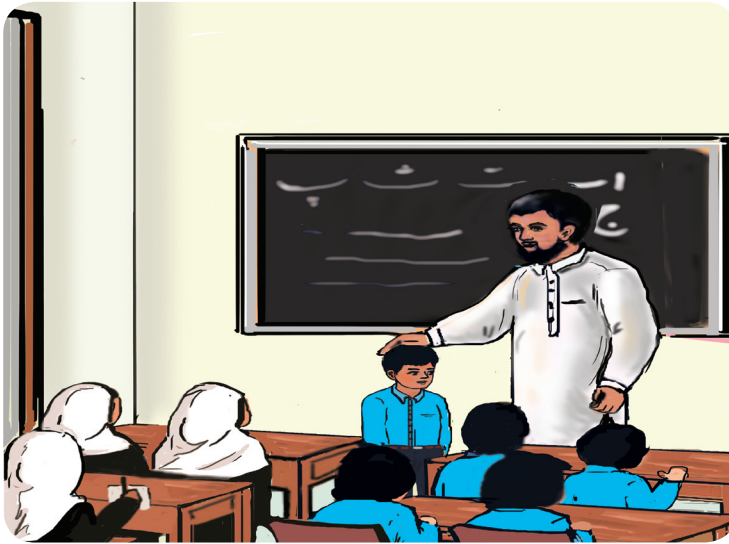
- صديق
- کوښښ
- وفات
- اصحاب

زده کوونکي دې د بي بي عايشې رضي الله عنها د لوست د مفهوم په هکله خو کرښې په کور کې وليکي. په بل درسي ساعت کې دې د ښوونکي په لارښوونه ولولي.

ښوونکی

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متن په مفهوم پوهیدل او ښوونکي ته درناوی.

ستاسو په فکر یو مهربان ښوونکی څه ځانگړتیاوې لري؟

ښوونکی زده کوونکو ته د ښوونې او روزنې دنده په غاړه لري. باید د مور او پلار په څېر په زده کوونکو مهربان وي او زده کوونکي د خپلو اولادونو په څېر وبولي.

هغه ښوونکي چې په زده کوونکو مهربان وي او په مهربانۍ سره ورته لوست ورکوي، پوښتنې ترې کوي، د زده کړې لپاره یې هڅوي، نو هغه زده کوونکي بريالي وي، خپل لوستونه په ښه توګه زده کولای شي او له کورنیو کارونو سره یې مینه زیاتېږي.

- زده کوونکي دې متن یوځل په چوپتیا سره ولولي او بیا دې متن د څو کسانو له خوا په وارسره ولوستل شي، ښوونکی دې ستونزې ورته حل کړي.
- یو زده کوونکی دې تختې ته ولاړ شي، پر تختې دې ولیکي (مهربان ښوونکی)، نور زده کوونکي دې په وار سره د مهربان ښوونکي د ځانگړتیاوو په هکله یوه یوه جمله ووايي او پرتختې دې ولیکي او بیا دې په وار سره بل زده کوونکی ولولي.
- یو زده کوونکی دې تختې ته پورته شي، بل زده کوونکی دې د متن یوه جمله ووايي او زده کوونکی دې پرتختې له یاده ولیکي. نور زده کوونکي دې د هغه تپروتني ونیسي.
- څو زده کوونکي دې په وار سره پورته شي، د لوست متن دې په وار سره د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته غور ونیسي.
- څو زده کوونکي دې په ټولگي کې د لوست د مفهوم په هکله له یاده خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې هم خبرې پرې وکړي.

لغونه

دنده

بريالی

مینه

کورنی دنده

- زده کوونکي دې د ښوونکي په هکله په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې خپلو ټولگيوالو ته واوروي.

د مشرانو درناوی

موخه: د متن لوستل، لیکل، د مشرانو په درناوي پوهېدل او د هغوی درناوی کول.

- ستاسو په فکر مشران په کشرانو څه حقونه لري؟
 - څوک به ووايي چې د مشرانو څه ډول درناوی وشي؟
- د مشرانو درناوی کول زموږ ديني وجيبه او ولسي دود دی. هر چا ته لازمه ده چې د مشرانو درناوی وکړي.
- مشران پر کشرانو حق لري چې ورته درناوی ولري، لکه: مشرانو ته سلام واچوي، د هغوی بڼې او گټورې خبرې ومني او سرته يې ورسوي.
- ښه زده کوونکي له مشرانو سره د ناستې په وخت کې تر هغو مخکې او يا لور نه کېږي او د مشرانو خبرو ته غور نيسي.
- د زده کوونکو دنده ده چې خپله هم د مشرانو درناوی وکړي او نورو همځولو ته هم د مشرانو د درناوي په هکله خبرې وکړي.

- اوس دې د لوست متن په چوپه خوله ولولي له لوستلو وروسته دې یو تن د ټولگي مخې ته ورشي، لوست دې د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته غوږ ونيسي.
- یو زده کوونکی دې د لوست متن په مناسب غږ د ټولگي په مخ کې ولولي او نور دې ورته غوږ ونيسي، که اړتیا وه، بنوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- یو تن دې پورته شي، د لوست یو پاراگراف دې د ټولگي په مخ کې نورو زده کوونکو ته د املا په توگه ووايي او هغوی دې په خپلو کتابچو کې وليکي. بیا دې خواته په ټولگي کې ولولي او نور دې ورته غوږ ونيسي.
- یو زده کوونکی دې تختې ته پورته شي، بل زده کوونکی دې یو پاراگراف ورته ووايي، هغه دې پرتختې وليکي او بیا دې ولولي، نور زده کوونکي دې د هغه تېروتنې ونيسي او د اصلاح لپاره دې تختې ته راشي.
- خو زده کوونکي دې د تختې مخې ته په وار سره راشي. د لوست د مفهوم په هکله دې خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.

لغونه	معناوې
درناوی	احترام
دود	دستور، رواج

زده کوونکي دې د مشرانو د درناوي په هکله خو کرښې ليکنه وکړي او بیا دې د ټولگي په مخ کې ولولي.

د ښه ملگري ټاکل

موخه: د متن لوستل، لیکل، د ټولنیز ژوند په گټو پوهېدل او په ژوندانه کې خاتمه د ښه ملگري پیدا کول.

پوښتنې

- ستاسو په فکر انسان له ټولنې پرته ښه او سوکاله ژوند کولای شي؟
- څوک به ووايي چې د ښه ملگري درلودل به څه گټې ولري؟

هر انسان دې ته اړ دی چې په ټولنه کې ژوند وکړي او یو له بل سره مرسته وکړي، ځکه چې په یوازې توگه ژوند کول له ستونزو سره مخ وي. په ټولنیز ژوند کې دې ته اړتیا ده چې انسان ښه ملگري ولري. د اړتیا او ستونزو په وخت کې یو له بل سره مرسته وکړي او ټولنیز ژوند پرمخ بوزي. ښه ملگری په سختو وختونو کې له خپلو ملگرو سره مرسته کوي، هغوی له ستونزو ژغوري او ښې لارې ته یې رابولي، خو باید د ښه ملگري په ټاکلو کې ښه فکر وشي او د هغه نېک صفتونه او ښه خویونه وپېژندل شي.

- یو زده کوونکی دې متن په مناسب غږ ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي. ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي، که یې ستونزې درلودې، له ښوونکي څخه دې د ستونزمنو ځایونو پوښتنه وکړي.
- یو زده کوونکی دې تختې ته ولاړشي. بل زده کوونکی دې د لوست یو پاراګراف ورته ووايي او هغه دې پر تختې ولیکي. نور زده کوونکي دې د هغه تېروتنې په نښه کړي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د ټولګي په مخ کې د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې په څیر سره واورې او په بحث کې دې ورسره شریک شي.

لغونه معناوې

اړ	محتاج
مرسته	کومک
ټولنیز	اجتماعي

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د مفهوم په هکله څو کړنې ولیکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې هغه ولولي.

ترافيکي لارښوونې

موخه: د متن لوستل، ليکل، د ترافيکو په نښونښانو پوهېدل او هغوته په ورځني ژوند کې پاملرنه.

- تاسو کله په ښارونو کې ترافيکي نښې نښانې ليدلې دي؟
 - ستاسو په فکر کې چېرې څوک له سرک څخه تېرېږي او د ترافيکو قوانين مراعات نه کړي،
 څه به پېښ شي؟

په سرکونو باندې د خلکو او موټرو د تگ راتگ او له سرکونو څخه د تېرېدنې لپاره څراغونه او نورې ترافيکي نښې نښانې موجودې دي چې خلک له هغو نښو او څراغونو څخه په کار اخيستلو سره له خطرونو خوندي پاتې کېږي. په هغو ښارونو کې چې برېښنا وي، په څلور لارو کې څراغونه درول شوي وي. دغه راز په سرکونو باندې ترافيکي لوحې او نښې وي چې د تېرېدلو په وخت کې ترې کار اخيستل کېږي.

کله چې څراغ سور وي، ودرېږو. که څراغ زېر شو، د تگ لپاره تياری نيسو او که څراغ شين شو په سرک حرکت کوو او يا د سرک بل لوري ته تېرېږو.

له سرک څخه بايد هغه وخت تېر شو چې موټر نه وي.

- یو زده کوونکی دې د نوي لوست متن ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي. په لوستلو کې که څه ستونزه وه، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- اوس دې زده کوونکي متن یو ځل په چوپه خوله ولولي. ستونزې دې په نښه کړي او بیا دې له ښوونکي څخه پوښتنه وکړي. ښوونکی دې په لوړ آواز ځواب ووايي.
- یو زده کوونکی دې پورته شي، د لوست د متن یو پاراګراف دې د املا په توګه نورو زده کوونکو ته ووايي او هغوی دې په کتابچو کې وليکي. بیا دې یو تن خپله لیکنه د تختې پرمخ وليکي او نور زده کوونکي دې د هغه تېروتنې په نښه کړي.
- یو زده کوونکی دې د لوست متن په مناسب آواز ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.
- یو زده کوونکی دې د تختې مخې ته راشي. له سرک څخه د تېریدلو په هکله خپلو ټولګیوالو ته خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د ترافیکي نښو نښانو د مراعاتولو د ګټو په هکله څو کرښې وليکي.

له کتاب سره مینه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د کتاب په ارزښت پوهېدل او له کتاب سره مینه پیدا کول.

- تاسو کله کوم کتاب لوستلی دی؟

- ستاسو په فکر د کتاب لوستل او لیکل څه گټې لري؟

کتاب د ژوند ډېر ښه ملگری دی. د کتابونو ارزښت دادی چې د علم او پوهې سرچینه ده. هغه څوک چې د کتاب له لوستلو سره مینه لري، مفهوم او موخه یې خپل ذهن ته سپاري او په ژوند کې ترې کار اخلي، د هغه په علم او پوهه کې زیاتوالی راځي.

هغه زده کوونکي چې خپل کتابونه پاک او ښه ساتي، په خپل وخت یې لولي، د لوستونو په مفهوم ښه پوهېدلی شي، د داسې زده کوونکو پوهه ډېرېږي، د ښوونځي په ټولو کتابونو باندې د لوستلو او زده کولو له لارې برلاسي او په پایله کې د ښکمرغه ژوندخاوندان کېږي.

- زده کوونکي دې متن په چوپیتیا سره ولولي او ستونزمن ټکي دې په نښه کړي او ښوونکی دې ورته روښانه کړي.
- زده کوونکي دې په وار سره متن ولولي، که څه ستونزه وه، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي. هره ډله دې د کتاب د ارزښت په هکله څو کړنې وليکي او بیا دې د هرې ډلې استازی د ټولگي په مخ کې ولولي.
- اوس دې څو زده کوونکي متن په مناسب آواز د ټولگي په مخ کې ولولي، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غور ونيسي.

معناوې	لغتونه
نېک بخته، د ښه ژوند څښتن	نېکمرغه
منبع	سرچينه

- زده کوونکي دې په کورونوکې د لوست د مفهوم په هکله څو کړنې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې د ټولگيوالو په مخ کې ولولي.

د ځان او کالیو پاک ساتل

موخه: د متن لوستل، لیکل، د ځان او کالیو د پاک ساتلو په گټو او ارزښت پوهېدل .

- ستاسو په فکر د ځان او کالیو پاک ساتل څه گټې لري؟
- که څوک خپل ځان او کالیو پاک ونه ساتي، څه به وشي؟

پاکوالی د ایمان جز دی. مور باید ځان، کالی او د خپلې هستوگنې شاوخوا پاکه وساتو. په ناپاک چاپیریالونو کې ډول، ډول میکروبونه وي چې له یوه ځای څخه بل ځای ته د بېلابېلو عواملو په وسیله لېږدي او په انسانانو کې ډول، ډول ناروغۍ رامنځ ته کوي. په میکروبونو او ناروغیو باندې له اخته کېدو څخه د مخنیوي لپاره لازمه ده چې خپل ځان، کالی او خپل چاپیریال پاک وساتو او هر وخت ورته پاملرنه وکړو، ځکه چې په پاک چاپیریال کې ناروغۍ ورکېږي او انسانان ترې ژغورل کېږي.

- خو زده کوونکي دې په وار سره متن د ټولگي په مخ کې ولولي او ښوونکي دې ورته تېروتنې سمې کړي.

- زده کوونکي دې د لوست متن په چوپه خوله ولولي. له متن څخه دې یو پاراگراف په خپله خوښه په خپلو کتابچو کې وليکي او بیا دې څو تنه په ټولگي کې ولولي. ښوونکي دې تېروتنې اصلاح کړي.

- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي. له یوې ډلې څخه دې یو زده کوونکي تختې ته راشي د بلې ډلې یو زده کوونکي دې ورته د متن څو نومونه ووايي، هغه دې پر تختې وليکي او په جملو کې دې وکاروي، د بلې ډلې زده کوونکي دې د هغه تېروتنې اصلاح کړي.

- خو زده کوونکي دې په خپل وار سره متن د ټولگيوالو په مخ کې ولولي او نور دې ورته غوړ ونيسي.

- خو زده کوونکي دې په خپل وار سره د ټولگي په مخ کې د ځان او کاليو د پاک ساتلو دگټو په هکله خبرې وکړي او څو نور زده کوونکي دې د پاکوالي د نوروگټو په هکله یوه یوه جمله وليکي.

زده کوونکي دې په کورونو کې د لوست دگټو په هکله څو کرښې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

د زده کوونکو مسوولیتونه

موخه: د متن لوستل، لیکل او زده کوونکي پخپلو مسوولیتونو پوهیدل.

- ستاسو په نظر د زده کوونکو مسوولیتونه کوم دي؟

- ستاسو په نظر که زده کوونکي خپل مسوولیتونه سرته ونه رسوي، څه به پيښ شي؟

زده کوونکي په کور او ښوونځي کې يو شمېر مسوولیتونه لري بايد هغه سرته ورسوي. په ښوونځي کې د زده کوونکو يو شمېر مسوولیتونه دا دي چې په خپل وخت ښوونځي ته ولاړشي او له رخصتۍ وروسته دې خپلو کورونو ته ځان ورسوي.

په ښوونځي کې نظم او قانون مراعات کړي، خپل ورځني درسونه ښه زده کړي او په کور کې تر هر څه د مخه لومړۍ خپله کورنۍ دنده سرته ورسوي. د زده کوونکو دنده ده چې خپلو ښوونکو ته درناوی ولري او خبرو ته يې غور ونيسي، تر څو د خپلو مسوولیتونو د سر ته رسولو لپاره خپل درسونه زده کړي او په ژوند کې ترې کار واخلي.

- خو زده کوونکی دې په وار سره متن په مناسب آواز ولولي، بنوونکی دې ورته تېروتنې اصلاح کړي.

- یو زده کوونکی دې د تختې مخې ته راشي، بل زده کوونکی دې ورته د متن یو پاراگراف د املا په توګه وويي او هغه دې پر تختې وليکي. بل زده کوونکی دې د هغه تېروتنې ونيسي او پر تختې دې وليکي.

- زده کوونکي دې په دوو یا دريو ډلو ووېشل شي، هره ډله دې د متن د سرليک په هکله خپل نظرونه وويي او استازی دې د هغوی نظرونه وليکي. بیا دې د هرې ډلې استازی د تختې مخې ته راشي او د خپلو ملګرو نظرونه دې یو په بل پسې پر تختې وليکي او بیا دې ولولي.

- یو زده کوونکی دې متن د کتاب له مخې ولولي او نور دې متن ته خیر شي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.

زده کوونکي دې په کور کې د لوست د مفهوم په هکله خو کرښې وليکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې د ټولګي په مخ کې ولولي.

د کور په کارونو کې مرسته

موخه: د متن لوستل، لیکل، د کور په کارونو کې مرسته کول او د مرستې په ارزښت پوهېدل.

- تاسو د کور په کارونو کې مرسته کوئ؟
- ستاسو په فکر د کور په کارونو کې مرسته کول څه گټه لري؟
په هر کور کې ډېر کارونه وي چې باید سر ته ورسېږي. که د کور کارونه د کور یوه غړي ته پرېښودل شي نه یوازې دا چې د هغه د سترتیا سبب کېږي، بلکې په خپل وخت سر ته نه رسېږي.
لازمه ده چې د کورنۍ ټول غړي د کور په کارونو کې یو بل ته لاس ورکړي او په گډه یې سر ته ورسوي.
زده کوونکي چې کله کور ته ورسېږي، له ډوډۍ خوړلو او لمونځ کولو وروسته دې خپله کورنۍ دنده سر ته ورسوي او بیا دې له مور او پلار سره د کور په کارونو کې مرسته وکړي.
که څوک له خپلې مور او پلار سره په کارونو کې مرسته وکړي، د دوی په کورونو کې مینه او یووالی رامنځ ته کېږي او کارونه یې هم په ښه توگه سر ته رسېږي.

- خو زده کوونکي دې په وار سره د لوست متن په مناسب آواز ولولي او بنوونکي دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي، یوه ډله دې له مور سره د مرستې په هکله خو کرښې په شریکه ولیکي او بله ډله دې له پلار سره د مرستې په هکله خو کرښې په گډه ولیکي. بیا دې د هرې ډلې استازی خپله لیکنه د تختې مخې ته ولولي، نور زده کوونکي دې نظر ورکړي.
- زده کوونکي دې په وارسره د کور په کارونو کې له خور او ورور سره د مرستې په هکله خبرې وکړي. نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونیسي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره، د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونیسي.

- زده کوونکي دې په کور کې له مور او پلار سره د مرستې په هکله خو کرښې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي

د زده کوونکو ترمنځ ښې اړیکې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د زده کوونکو ترمنځ د ښو اړیکو په گټو پوهېدل او د

ښو اړیکو د پیدا کولو د مهارتونو پیاوړتیا.

- ستاسو په فکر د زده کوونکو تر منځ د ښو اړیکو درلودل به څه گټې ولري؟
- تاسو کله له خپلو همخو لولو سره ښې اړیکې درلودلې دي؟

کله چې زده کوونکي په ښوونځي کې شامل شي له نورو زده کوونکو سره ډېره لږه پېژندگلوې لري. ورو، ورو له یو بل سره د هغوی لیدنه او پېژندنه زیاتېږي او له یو بل سره بلدېږي. لوبې کوي او په گډه لوست وايي، خو دا کار هغه وخت ښې پایلې لري چې په خپلو منځو کې دوستانه اړیکو ته پام وکړي، یو بل ته د ورور او خور په شان وگوري او یو له بل سره په لوست کې مرسته وکړي.

ښه! زده کوونکي د وروڼو او خویندو په څېر له یو بل سره پېژندنه او اړیکې لري او له یو بل سره په درسونو کې مرسته کوي.

- زده کوونکي دې لوست په چوپه خوله ولولي او ستونزمن ځايونه دې په نښه کړي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د لوست متن د ټولگي په مخ کې ولولي او ښوونکې دې د هغوی تېروتنې ورته اصلاح کړي.
- يو زده کوونکی دې تختې ته راشي، د لوست د سرليک په هکله دې دوه جملې وليکي او بيا دې ولولي. نور زده کوونکي دې د هغه تېروتنې په نښه کړي او پر تختې دې وليکي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د لوست د سرليک په هکله لنډې خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.
- خو زده کوونکی دې، د زده کوونکو ترمنځ د ښو اړيکو د نه درلودلو د زيانونو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونيسي.

- زده کوونکي دې په کور کې د زده کوونکو د ښو اړيکو د گټو په هکله خو کرښې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

د بُست کلا

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د بُست د کلا په هکله معلومات ترلاسته کول.

- څوک ويلای شي چې د بُست کلا د هېواد په کوم ولايت کې ده؟
- ستاسو په فکر د بُست کلا به کومو پاچاهانو جوړه کړې وي؟

زموږ د هېواد له لرغونو آثارو څخه يوه هم د بُست تاريخي کلا ده چې د هلمند په ولايت کې د يوې غونډۍ په سر جوړه شوې ده. دا تاريخي کلا څو ځلې د بريدگرو لخوا وړانه شوې ده. دې کلا څلورو خواوو ته لور، لور بروجونه درلودل. د دې غونډۍ په لمن کې جومات، بازار، کاروان سرايونه او حمامونه جوړ شوي وو چې اوس مهال د بُست د ښار يوازې يوه دروازه آباډه پاتې ده چې په ډېر مهارت او ښکلې بڼې جوړه شوې ده چې شتون يې زموږ د تاريخي آثارو لويه برخه جوړوي.

- څو زده کوونکي دې متن په وارسره په مناسب آواز ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.
- زده کوونکي دې د بټ د کلا په هکله د ټولگي په مخ کې خبرې وکړي او د نورو تاریخي ځایونو نومونه دې که ورته معلوم وي پر تختې وليکي.
- د لاندېنيو کلمو متضادې کلمې دې له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنگ دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

اوری - وره - آباد - بدرنگ

- لویه _____
- وران _____
- بنکلي _____
- ژمی _____

لغتونه معناوي

- بڼه شکل
- هېواد وطن، ټاپوښی

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

- (بټ، غزنوي، غونډی، کلا، بنار)

د بې اتفاقی پایلې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د بې اتفاقی په ناورو پایلو پوهېدل.

- ستا سو په فکر بې اتفاقی کومې پایلې لري؟
- څوک به ووايي اتفاق څه گټې لري؟

په لاندېني نظم کې شاعر د بې اتفاقی په اړه یوه کیسه په نظم لیکلې ده. په گډه به یې ولولو او پند به ترې واخلو.

یوه ورځ چیرې په لاره تېریدم زه ناڅاپي د ونې لاندې ودرېدم زه
دوه مرغی شوي پاس په ونه کې په جنگ دواړه غونډې کلوله شوي په دا رنگ
د غونډوسکې غونډې لاندې ولوبدلې پيشو ټوپ کړ دواړه یې غبرگې ونيولې
چغ وپنځ شور و فریاد یې وکړ ډېر ولې څه کېده چې وخت وځنې تېر
نفاق دواړه د بلا په خوله کې ورکړې غلیم دواړه ربز مرېز زېروزبر کړې
که څوک کاندې اختلاف له خپله وروره له دښمنه به پیمال شي له ضروره

فرض کړه دا چې همېشه دښمن تیار دی

د فرصت او د موقع په انتظار دی

(قیام الدین خادم)

قیام الدین خادم د ملا حسام الدین زوی، په ۱۲۸۶ لمریز کال کې د ننگرهار ولایت د کامې په ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. شاعر او لیکوال و. د ۱۳۵۸ کال د وږي په پنځمه نېټه وفات شوي دی. نوموړی د ډېرو چاپ شوو او ناچاپو آثارو څښتن دی.

- خو زده کوونکي دې د لوست متن ولولي او بنوونکی دې د هغوی تېروتنې اصلاح کړي.

- خو زده کوونکي دې د لوست په مفهوم خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.
- زده کوونکي دې د لوست مفهوم په خپلو کتابچو کې وليکي او بیا دې خو تنه په ټولگي کې ولولي، نور دې ورته غوږ ونیسي.

- خو زده کوونکي دې د لوست په پوهېدو سره پدې برخه کې د خپل تصمیم په هکله خبرې وکړي.

معناوې

دښمن
میده میده
موقع

لغتونه

غليم
رېزمرېز
فرصت

زده کوونکي دې په کور کې د بې اتفاقی په هکله خو کړنې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

د چاپريال پاک ساتل

موخه: د متن لوستل، ليکل، د پاک چاپريال په گټو پوهېدل.

ستاسو په فکرچېرې چې مور ژوند کوو، د څه په نامه يادېږي؟

زموږ د استوگنې د حای شا او خوا، کور، کلی، ښوونځي، سرکونه، د لوبو حایونه او هغه هوا چې مور يې تنفس کوو، دا ټول زموږ د چاپريال په نامه يادېږي. مور بايد خپل چاپريال ښکلی او پاک وساتو او په هغه کې گلان وکړو او ونې کښنوو.

زموږ د هېواد د وگړو شمېر ورځ په ورځ په زياتېدو دی، چې د چاپريال د ککړتيا سبب کېږي او دا ککړتيا بيا ډېرې ناروغۍ او ستونزې رامنځ ته کوي، نو د ټولو خلکو دنده ده چې بايد خپل چاپريال پاک او سوتره وساتي او په پسرلي کې د نيالگيو په کښنولو او ساتلو کې برخه واخلي.

- خو زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته ولولي. ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- څو تنه زده کوونکي دې د چاپیریال د پاک ساتلو په اړه خبرې وکړي.

- یو زده کوونکی دې په ټولګي کې له یو بل زده کوونکي څخه دغه لاندې پوښتنې وکړي
او بل زده کوونکی دې ورته ځواب ورکړي. که څه تېروتنه وه، نور زده کوونکي دې ورته
اصلاح کړي.

الف: چاپیریال څه ته وايي؟

ب: د چاپیریال د ککړتیا علتونه څه دي؟

ج: د چاپیریال ساتنه د چا دنده ده؟

- زده کوونکي په دوو ډلو ووېشي. (الف) ډله دې د پاک چاپیریال د ګټو په هکله خپل نظر
په شریکه ولیکي او بیا دې د هغوی استازی ولولي، نور دې ورته غوږ ونیسي. (ب) ډله
دې د ککړ چاپیریال د زیانونو په هکله خپل نظرونه سره شریک کړي او د خپل استازي
په واسطه دې په ټولګي کې ولولي. نور زده کوونکي دې ورته غوږ شي.

زده کوونکي دې د پاک چاپیریال په اړه څو کړنې په خپله خوښه ولیکي.

متضادي کلمې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د متضادو کلمو په معنا او مفهوم پوهېدل.

- ستاسې په نظر متضادي کلمې څه ډول کلمو ته وايي؟
- څوک به د متضادو کلمو څو بېلگې ووايي؟
- متضادي کلمې: هغه کلمې دي چې د معنا له پلوه يو د بل ضد وي. لکه په دې کلمو کې:
- (تور - سپين)، (ژړا - خدا)، (اور - او به)
- په ژمي کې هوا سره وي او خلک توده هوا خوښوي. تر ژمي وروسته پسرلی راځي. پسرلی د کال لومړی فصل دی. د پسرلي په پيل کې شپه او ورځ سره برابره وي بيا ورو، ورو ورځ اوږدېږي او شپې لنډېږي.
- لاندي جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ترې لاندي اېستل شوې ده:
- د پسرلي په پيل کې شپه او ورځ سره برابره وي.
- په ژمي کې هوا سره وي او انسانان توده هوا خوښوي.

- یو یو زده کوونکی دې د ټولگي مخې ته د متن یوه جمله لومړی ولولي او بیا دې پرتختې وليکي.

- یو زده کوونکی دې د تختې مخې ته ولاړ شي، لاندې بیتونه دې ولولي او بیا دې پرتختې وليکي. بل زده کوونکی دې په لیکل شوو بیتونو کې تر متضادو کلمو لاندې کرښه باسي.

کارگران موشپه او ورځ په کار لگیا دي
دهېواد سختو دردونو ته دوا دي
د ژوندون سرې تودې زغمي په مینه
د وطن د آبادی لار کې فنا دي

(ارواښاد محمد عثمان نژند)

یو زده کوونکی دې تختې ته راشي، بل زده کوونکی دې له لوستل شوو درسونو څخه څو کلمې ورته وويي او هغه دې پرتختې وليکي او په جملو کې دې وکاروي. نور زده کوونکي دې ورته پام ولري.

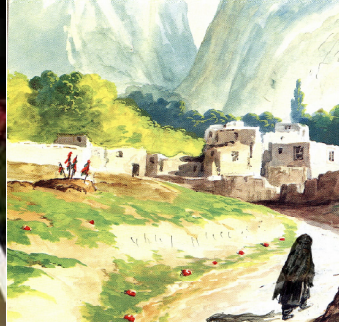
- یو زده کوونکی دې تختې ته ولاړ شي. یوه جمله دې پرتختې وليکي. بیا دې هغه ولولي، بل زده کوونکی دې دوه کلمې په نورو جملو کې وکاروي.

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو متضادې کلمې وليکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

د ماین خطر ونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماین په خطرونو پوهېدل او ورڅخه ځان ژغورل.

پوښتنې

- کله مو داسې پېښه اورېدلې ده چې یو څوک دې د ماین په چاودنه کې مړ یا ژوبل شوی وي؟
- ستاسو په فکر له ماینونو څخه څه ډول ځانونه وساتو؟

زرمینه د خپلې ترور کره روانه وه. ناڅاپه یې سترګې په ماین ولګېدې، ځای پر ځای ودرېده. د خپل ښوونکي خبرې وریادې شوې چې د ماینونو د خطر د مخنیوي په اړه یې معلومات ورکړی و.

لومړی یې هغه ځای د ډبرې په وسیله په نښه کړ. بیا یې د ورور په واسطه د ماین پاکۍ دفتر ته خبر ورکړ، د ماین شنډولو یوه ډله یې له ورور سره هلته ولاړه، لومړی یې تیرې په رنگ سرې کړې چې دلته ګرځېدل خطر لري. بیا یې له سیمې څخه د ماینونو په پاکولو پیل وکړ. ډېر ماینونه یې وایستل او هغه سیمه یې له ماینونو څخه پاکه کړه.

- خوتنه زده کوونکي دې متن په چوپه خوله په ټولگي کې ولولي، ستونزمن ځايونه دې په نښه کړي او ښوونکی دې ورته ستونزې حل کړي.

- يو زده کوونکي دې د لوست د مفهوم په اړه خبرې وکړي. بيا دې زده کوونکي د ويل شوي مفهوم څخه څو جملې په خپلو کتابچو کې وليکي او په ټولگي کې دې ولولي.

- يو زده کوونکی دې د لوست د متن يوه جمله بل زده کوونکي ته د املا په توگه ووايي. هغه دې پرته وليکي او بيا دې ولولي. نور زده کوونکي دې د هغه تېروتنې ونيسي او اصلاح دې کړي.

- يو زده کوونکی دې د ټولگي مخې ته راشي، لاندېنې پوښتنې چې له يوه يوه زده کوونکي څخه وکړي او بل زده کوونکی دې ځواب ورکړي. نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.

الف: زرمينه چېرته تلله؟
ب: په لاره کې يې څه وليدل؟

ج: بيا يې چاته خبر ورکړ؟

د: ولې يې د ماين پاکولو دفتر ته خبر ورکړ؟
ه: په پای کې څه وشول؟

- يو زده کوونکی دې پورته شي، د ماين د خطرونو په هکله دې خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونيسي.

- بل زده کوونکی دې له ماينونو څخه د ځان ژغورنې په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونيسي.

زده کوونکي دې په خپلو کورونو کې د ماينونو د خطرونو په اړه که کومه کيسه اورېدلي وي وکړي.

تلویزیون

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د تلویزیون پیژندل او د تلویزیون د گټو او زیانونو په اړه معلومات ترلاسه کول.

- په پورته انځور کې څه وینئ؟
- ستاسو په فکر تلویزیون څه گټې او زیانونه لري؟
- تلویزیون د خبر رسولو هغه وسیله ده چې له غږ سر بېره تصویر هم نښي.
- تلویزیون د راډیو یو پر مختلفې شکل دی.
- زموږ په ملي تلویزیون کې د قرآن کریم تلاوت، دیني لارښوونې، روغتیايي معلومات، خبرونه، تفریحي پروگرامونه، سپورتې لوبې، ترانې، سندري، مرکې، روزنیز فلمونه او داسې نور بېلابېل معلومات خپروي.
- زموږ هېواد په ملي تلویزیون سر بېره نور خصوصي تلویزیونونه هم لري.
- زموږ د هېواد ماشومانو او ځوانانو ته په کار ده چې دوی د تلویزیونونو تعلیمي او تریويي خپرونې وگوري او گټه ترې واخلي. د تلویزیون ننداره مو باید له درسونو، کورني کار او مطالعي څخه ونه باسي.

- زده کوونکي دې د لوست متن په چوپه خوله ولولي، په کوم ځای کې چې نه پوهیږي، هغه دې په نښه کړي او ښوونکي دې ورسره مرسته وکړي .
 - لاندې لغتونه دې په خپلو کتابچوکې په جملو کې وکاروي . بیا دې یو تن تختې ته راشي خپله لیکنه دې پرتختې ولیکي . نور زده کوونکي دې د هغه تپروتني په نښه کړي، او په خپلو کتابچوکې دې اصلاح کړي .

شکل راډیو غبرونه

- زده کوونکي په دوو ډلو ووېشي. یوه ډله دې د تلویزیون د گټو په هکله او بله ډله دې د تلویزیون د زیانونو په هکله خپل نظرونه سره شریک کړي او بیا دې د خپل استازي په واسطه د ټولگي په مخ کې ووايي او پاتې زده کوونکي دې ورته غوږ ونیسي .

معناوې

ښوونیز
د قرآن لوستل

لغتونه

تعلیمی
تلاوت

د خپلې سیمې د تلویزیون کومه خپرونه مو چې خوښیږي؟ د هغې د گټو په باره کې په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

کيسه

موخه: د کيسې لوستل، ليکل، د کيسې په ارزښت پوهېدل او په ورځني ژوند کې ترې گټه اخيستل.

- ستاسو په فکر روزنيزې کيسې څه گټه لري؟

- په تاسو کې د چايوه کيسه زده ده؟

يوه گيدړه په تياره کې باغ ته ولاړه. باغوان له باغ څخه ډېر جگ ديوال را تاوکړی و.

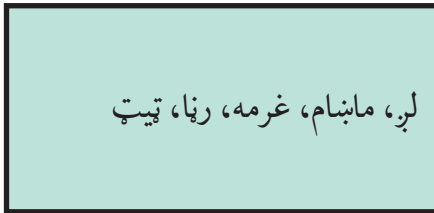
گيدړې د ديوال په بېخ کې د اوبو د تېرېدلو يو سوری وليد. له دې سوري څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. ډېر زيات انگور يې وخورل او خپته يې وپړسېده.

گيدړې وغوښتل چې له راغلي سوري څخه بېرته ووځي، خو دومره انگور يې خوړلي وو چې له سوري څخه وتل ورته ناممکن شوي وو. سهار باغوان له خپل سپي سره باغ ته راغی. سپي په گيدړې بريد پيل کړ. گيدړې د ژوند په وروستيو شېبو کې داسې وويل: کاشکې لومړی مې د وتلو لار سنجولې وای او بيا باغ ته ننوتې وای، اوس به له مرگه ژغورل شوې وای.

- زده کوونکي دې د يو بل په مرسته کيسه په چوپه خوله ولولي. ستونزې دې په نښه کړي او ښوونکي دې ورسره مرسته وکړي.

- يو زده کوونکي دې لاندې کلمې د کتاب له مخې ولولي او بيا دې د کلمو متضادي معناوې له چوکاټ څخه پيدا او په خپلو کتابچو کې دې د کلمو تر څنگ وليکي.

- جگ _____
- تياره _____
- زيات _____
- سهار _____

- څو زده کوونکي دې د متن په اصلي مفهوم د ټولگي په مخ کې خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.

- د متن اصلي مطلب دې په لاندې جملو کې وښيي او بيا دې د ټولگي په مخ کې هماغه جمله ولولي، نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.

الف: په باغ کې د انگورو خوړل.

ب: باغ ته د باغوان راتگ.

ج: لومړی د يوه کار د پای سنجول او بيا هغه کار کول.

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوستل شوې کيسې مطلب په څو کرښو کې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

ماشومانو ته درناوی

موخه: د متن لوستل، لیکل او د ماشوم درناوی.

- ستاسو په فکر ماشومانو ته څه ډول درناوی وشي؟

- کله مو د ماشوم د درناوي په هکله څه اوریدلې دي؟

ماشومان د راتلونکي میندې او پلرونه دي. که ښه وروزل شي د خپل ځان، کورنۍ او هېواد لپاره ښه خدمت کولای شي. ماشومان په خپلې کورنۍ حق لري چې د هغوی درناوی وشي. په درنښت ورته وکتل شي. د هغوی روغتیا، زده کړې او اړتیاوو ته پاملرنه وشي.

کله چې ماشومانو ته پوښتنې پیدا کېږي باید د هغوی پوښتنو ته مناسب ځوابونه ورکړل شي.

- زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته ولولي، ستونزمنې کلمې او جملې دې پکې په نښه کړي او ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې په څو ډلو کې د ماشوم د درناوي په هکله خبرې شریکې کړي. یو استازی دې د خپلې ډلې خبرې په کاغذ کې ولیکي او بیا دې د ټولگي په مخ کې ولولي.
- یو زده کوونکی دې د تختې مخې ته راشي، بل زده کوونکی دې ورته د متن یو پاراگراف وویي او هغه دې پر تختې ولیکي، بل زده کوونکی دې د هغه تېروتنې په گوته کړي. په خپله دې هغه پر تختې ولیکي.
- څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولگي مخې ته راشي او لوست دې په وار سره ولولي او نور زده کوونکي دې ورته غور ونيسي.
- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لاندې لغتونو معناگانې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي. که یې تېروتنې درلودې نور زده کوونکي دې ورته اصلاح کړي.

الف: ماشوم

ب: کورنی

ج: پام

د: درناوی

ه: روغتیا

زده کوونکي دې دن ورځې د درس څو کرښې په خپله خوښه په کتابچو کې ولیکي.

نیوتن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوتن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې د قوې په اړه معلومات.

- کله مود نیوتن نوم اورېدلی دی؟

- څوک به ووايي چې د جاذبې قوه څه ته وايي؟

نیوتن هغه ساینس پوه و چې د ساینس د علم په برخه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ. ده تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انگلستان کې ژوند کاوه. وایي چې یوه ورځ نیوتن د منې تر یوې ونې لاندې ناست و چې یوه مڼه له ونې څخه را و لوېده. نیوتن په دې فکر کې شو چې هر شی ولې ځمکې ته را لوېږي؟

له ډېرې څېړنې وروسته هغه په دې پوه شو چې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خوا ته را کاري. ځمکه یوه قوه لري چې هر شی د ځان خوا ته را کاري او دې ته د ځمکې د جاذبې قوه وایي.

- زده کوونکي دې يوځل متن په چوپه خوله ولولي او بيا دې خو تنه زده کوونکي د ټولگي په مخ کې په مناسب آواز ولولي.
- يو يو زده کوونکي دې راشي، د ځمکې د جاذبې د قوې په باره کې دې خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونيسي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي او هر ډله دې لاندېني پوښتنې يوه يوه ځواب کړي او بيا دې د هرې ډلې استازي هغه ځوابونه په ټولگي کې ولولي.
- د ځمکې د جاذبې قوه هر شی کومې خوا ته کش کوي؟
 - الف: د ځمکې خوا ته
 - ب: د هوا خوا ته
- کوم شی د جاذبې قوه لري؟
 - الف: يوازې ځمکه
 - ب: يوازې سپوږمۍ
 - ج: هر شی
 - د: هېڅ شی
- يو يو زده کوونکي دې په وار سره نورو زده کوونکو ته د متن د يوه پاراگراف املا ووايي، نور زده کوونکي دې هغه پرتختې وليکي. او بيا دې هغه ولولي. که يې تېروتنه درلوده، ښوونکي دې ورسره مرسته وکړي.

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.
(د جاذبې قوه، نیوتن، ځمکه، کشف)

بشر دوستي

موخه: د متن لوستل، ليكل او د بشر دوستی په مفهوم پوهېدل .

- ستاسو په فکر بشر دوستي څه ته وايي؟
- په تاسو کې چا په کوم وخت کې له بې وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کړې ده؟
- انسان يو ټولنيز مخلوق دی او په بېلابېلو ټولنو کې ژوند کوي، بايد په ورځنيو چارو کې له يو بل سره همکاري او مرسته وکړي. د خپلو خپلوانو او گاونډيانو د حال او احوال څخه ځان خبر کړي.
- په هره لار چې کولای شو بايد له محتاجو خلکو سره مرسته وکړو. که نور څه نه وي، يوه ښه خبره ورته وکړو او سمه لاره ورته وښيو.
- د انسان ژوند يوازې د دې لپاره نه دی چې خپل ځان سوکاله کړي، بلکې د نورو سوکالی- ته هم په ډېر ارزښت قايل شي.
- څرنگه چې مور انسانان يو، دا د انسانيت دنده ده چې د نړۍ له ټولو انسانانو سره مينه، خپله بشري فريضة وبولو.

- زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي. که ستونزې ولري، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- یو زده کوونکی دې له متن څخه څو کلمې پر تختې ولیکي. بل زده کوونکی دې لیکل شوي کلمې په جملو کې وکاروي او بیا دې ولولي.
- څو زده کوونکي دې په وار سره متن په ټولگي کې ولولي او نور دې خپلو کتابونو ته څیر شي. که څه ستونزه ولري، ښوونکی دې ورته لارښوونه وکړي.
- څو زده کوونکي دې په ټولگي کې د انسان د ارزښت په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.
- زده کوونکي دې په ټولگي کې د بشر دوستۍ په هکله یوه یوه کرښه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

معناوې

آرامه
اړ
کومک

لغتونه

سوکاله
محتاج
مرسته

زده کوونکي دې د بشر دوستۍ په هکله په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي.

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، ليكل او د مېلمه پالنې په دود او آدابو پوهېدل.

- ستاسو په فكر د مېلمه پالنې دود څه ارزښت لري؟
- كه ستاسې كور ته مېلمه راشي، دهغه څه ډول خدمت كوي؟

زموږ هېواد هم د نورو ټولنو په شان يو شمېر دودونه لري چې خلك ورته په درانه نظر گوري. زموږ له منل شوو دودونو څخه يو هم د مېلمه پالنې دود دی. مېلمه پالنه زموږ په خلكو كې يو ډېر لرغونی ديني او ملي دود دی. افغانان مېلمه ته په درنه سترگه گوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت كوي. زموږ خلك هېڅكله داسې حركت نه كوي چې د مېلمه د خپگان سبب وگرځي.

زموږ په دين كې هم د مېلمه د درناوي په اړه امر شوی دی، نو له دې امله زموږ خلك دې وياړلي دود ته په درنه سترگه گوري او د مېلمه درناوی كوي موږ بايد خپل ښه دودونه وساتو.

- زده کوونکي دې متن له یو بل سره په چوپتیا ولولي. ستونزمن ځایونه دې په نښه کړي او ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- څو زده کوونکي دې متن د ټولګي په مخ کې په مناسب آواز ولولي. ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- یو زده کوونکی دې پر تختې د مېلمه پالنې په هکله څو جملې وليکي، ودې لولي او بیا دې بل زده کوونکی د هغه تېروتنې ووايي او په سمه بڼه دې وليکي. ښوونکی دې ور سره مرسته وکړي.
- څو زده کوونکي دې د مېلمه پالنې په هکله د ټولګي په مخ کې خبرې وکړي. نور دې ورته غوږ ونیسي.

زده کوونکي دې د خپلې سیمې د مېلمه پالنې د دود په اړه څو کرښې وليکي.

آزادي

موخه: د شعر لوستل، ليكل، د آزادي په هكله معلومات وركول او د نوو كلمو په معنا پوهېدل او په جملو كې كارول.

پوښتنه

ستاسو په فكر آزادي څه ته وايي؟

په شړۍ كې ښه يم زه آزاد فقير
نه وړېښمو كې چنجي غوندي اسير
په خامتا كې خړ آزاد ښه دى سل خله
له غلامه چې لباس يې وي حريـر
د وژغنو په كيړدۍ كې كه آزاد يم
يو وپښته به يې وړ نه كړم په كشمير
په ويجاړه كې مرغه خاله كې خوښ وي
په قفس كې د سروزرو وي زهير

(گل پاچا الفت)

اروا بناد گل پاچا الفت د هېواد نامتو شاعر او لیکوال و. د لغمان ولایت د عزیزخان کڅ اوسیدونکی و. په ۱۳۵۶ کال کې وفات شوی دی.

فعالیتونه:

- یو زده کوونکی دې یوځل شعر ولولي. بیا دې خوتنه په وارسره د ټولګي په مخ کې په بڼه اواز ولولي، بڼوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

- زده کوونکي دې د لوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر وپروي او بیا دې خوتنه په ټولګي کې ووايي.

- یو زده کوونکی دې پر تختې د آزادۍ کلمه وليکي، بیا دې د آزادۍ په هکله دې یو، یو زده کوونکی خپل نظر پر تختې وليکي او ودې وایي.

- خو زده کوونکي دې په وارسره د تختې مخې ته راشي او د متن په مفهوم دې خبرې وکړي، نور دې ورته غوږ ونیسي.

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي.

(خوښ - وېجاړه - اسارت - زهیر - وېښته - شپې)

څپه (هېجا)

موخه: د متن لوستل، ليکل او د څپې په معنا او مفهوم پوهېدل.

- څوک به ووايي چې څپه يا هېجا څه ته وايي؟
- په تاسو کې به څوک کومه کلمه په څپو وارپولی شي؟

(څپه د کلمې يوه داسې برخه ده چې په يو وار له خولې څخه راوځي، لکه: (ما) يوه څپه ده.

د (پښتانه) کلمه درې څپې لري، لکه: پښ - تا - نه. د (بزرگ) کلمه دوې څپې لري، لکه: بز - گر او دغه راز د (بن) کلمه يوه څپه لري.

لاندي متن ولولئ! هغو کلمو ته ځير شئ چې ترې لاندي کرښه اېستل شوې ده. تاسو يې هېجا کړئ.

نن زلمي او د ده خور ملالی د ښوونځي د ادارې په لارښوونه د ښوونځي په انگړ کې کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره يې د ښوونځي انگړ او ټولگي پاک کړل. د زلمي او ملالی دا کار ډېر خوښ شو. کله چې دوی له کار څخه وزگار شول او بېرته کورته ولاړل، د ښوونځي د انگړ د پاکولو کيسه يې خپلې مور او پلار ته وکړه او هغوی د کيسې په اوربدلو ډېر خوشحاله شول.

- څو زده کوونکي دې لومړۍ متن په پټه خوله ولولي او ستونزمن ځایونه دې په نښه کړي، بیا دې ښوونکي د هغو د ستونزو په برخه کې ورسره مرسته وکړي.
- څو زده کوونکي دې متن په مناسب آواز ولولي، ښوونکي دې ورسره مرسته وکړي.
- یو زده کوونکي دې. د متن څو کلمې پر تختې ولیکي او دویم زده کوونکي دې لیکل شوې کلمې په څپو واړوي او دریم زده کوونکي دې د هغه تېروتنې اصلاح کړي.
- زده کوونکي دې متن ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.
- زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې ووايي چې څو څپې لري: (سر - مخ - لاس - قلم - کتابچه - شپه - درملتون - کر - لار - سمسورتیا - ستونزمن - ښوونځي - چاپیریال)
- زده کوونکي دې لاندې لغتونه په خپلو کتابچو کې ولیکي. په جملو کې دې وکاروي او بیا دې په ټولګي کې ووايي.
- (وزگار - پاک - خور - څپه)

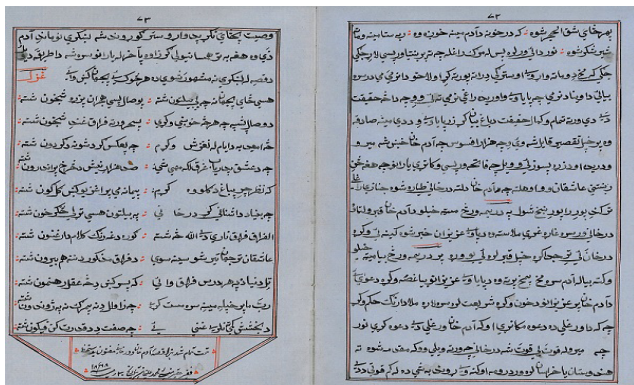

زده کوونکي دې په کور کې یوه جمله له ځانه ولیکي او بیا دې د هغې جملې کلمې په څپو واړوي.

بنکلی لیک

موخه: د لوست سم لوستل، لیکل او د بنکلي لیک په ارزښت پوهېدل.

- ستاسو په فکر ښه لیکنه به څه گټې ولري؟
 - که تاسو یو لیک ولیکئ او څوک یې ونشي لوستلای، ښه لیک ورته ویلای شو؟

بنکلی لیک دې ته وایي چې لیکونکی او نور خلک یې پرته له ستونزو ولوستلای شي.

که یو څوک په لوستلو ښه پوهیږي او په لیکلو کې کمزوری وي او څوک یې لیک ونه شي لوستلای، ښه لیکنه ورته نشو ویلای.

ښه لیکنه هغه ده چې د کلمو ټول توري یې په واضح ډول ولیکل شي، کړنې یې کړې نه وي، یوه کلمه له بلې سره نښتې نه وي. په لوستلو کې چا ته ستونزه پیدا نشي. د یو چا لیکنه هغه وخت بنکلي کېږي چې ډېر ډېر لوستل وکړي، ډېره لیکنه وکړي او په هرځل لیکنې کې خپلې تېروتنې اصلاح کړي.

- زده کوونکی دې یوځل متن ولولي او نور دې ورته غور و نیسي.
- یو زده کوونکی دې له متن څخه بل زده کوونکي ته املا ووايي او هغه دې په ښکلي لیک پر تختې ولیکي او بیا دې ولولي.
- څو زده کوونکي دې د ښکلي لیک په گټو یوه، یوه جمله ووايي او بل زده کوونکی دې پر تختې ولیکي.
- که په ټولگي کې کوم زده کوونکی وي چې د هغه خط ښکلی وي، تختې ته دې ولاړ شي، یوه جمله دې په ښکلي خط ولیکي، بیا دې نور زده کوونکي هغه په خپلو کتابچو کې په هماغه ډول ولیکي.
- د ښو او سمو لیکلو مهارت څنگه ترلاسه کېږي، دوه زده کوونکي دې پرې خبرې وکړي.

- زده کوونکي دې په کورونو کې څو جملې په ښکلي خط له یاده ولیکي او په راتلونکي ساعت کې دې ولولي.

کندهار

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، په معنایي پوهېدل او د کندهار په هکله معلومات لاسته راوړل.

تاسو کله د کندهار ولایت لیدلی دی؟

کندهار د هېواد پخوانی مرکز او پایتخت و چې تیمورشاه بادشاه د افغانستان پایتخت له کندهار څخه کابل ته ولېږد اووه.

نوموړی ښار ډېر تاریخي ځایونه لري، لکه: خرغه شریفه، چهل زینه، د احمدشاه بابا او میرویس خان هوتک مقبرې.

اوس مهال د کندهار په ښار کې د عینو ښارگوټي نوموړي ښار ته ځانگړې ښکلا او ارزښت ورکړی دی. د نوموړي ښارگوټي نقشه او پارکونه په هېواد او آسیایي هېوادونو کې ساری نه لري. نوموړی ښارگوټی د تفریح او مېلو لپاره ځانگړي بې ساري پارکونه لري چې هره ورځ په زرگونه خلک د سیل لپاره ورځي.

- زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي. ستونزمن ځایونه دې په نښه اوله ښوونکي څخه دې پوښتنه وکړي او هغه دې ورته روښانه کړي.
- یو زده کوونکی دې د پارک کلمه پرتختې ولیکي، بیا دې یو یو زده کوونکی د پارک د گټو په هکله خپل نظر ورکړي، او د ښوونکي په مرستې دې هغه پرتختې ولیکي او لیکل شوې جملې دې ولولي.
- یو زده کوونکی دې د لوست متن ولولي او ښوونکی دې د ستونزو په برخه کې ورسره مرسته وکړي.
- یو زده کوونکی دې د تفریحي پارکونو د گټو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غور وښيي.
- یو زده کوونکی دې د لوست د متن په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته ځیر شي.
- زده کوونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي.
(هېواد، ساری، واټونه، خرکه، واکمن، اړوند)

زده کوونکي دې د کندهار د لوست مفهوم په لنډو جملو کې ولیکي.

موزیم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د موزیم په معنا او مفهوم پوهېدل او د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ترلاسه کول.

- ستاسو په فکر موزیم کوم ځای ته وايي؟

- تاسې کله موزیم ته تللي یاست؟

موزیم هغه ځای ته وايي چې د یوه هېواد ارزښتناک او لرغوني آثار لکه: هنري، فرهنگي، تاریخي او داسې نور پکې ساتل کېږي.

لرغوني آثار د یوه هېواد د تاریخ د یوه سند حیثیت او ارزښت لري. ځکه د ټولې نړۍ خلک د خپلو تاریخي آثارو ساتنه کوي.

په افغانستان کې، د هېواد د لرغونو آثارو د ساتلو ځای (موزیم) د کابل ښار په دارالامان کې موقعیت لري. دا موزیم د اسیا له مشهورو موزیمونو څخه گڼل کېږي. لازمه ده چې مور د موزیم پر ارزښت وپوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

- زده کوونکي دې متن یو ځل په چوپه خوله ولولي. پر کوم ځای چې نه پوهېږي، له ښوونکي څخه دې مرسته وغواړي.
 - یو زده کوونکی دې د موزیم کلمه پر تختې ولیکي. بیا دې نور زده کوونکي د موزیم په هکله یوه جمله ووايي او هغه دې پر تختې ولیکي.
 - څو زده کوونکي دې په وار سره د ټولگي په مخ کې د موزیم په هکله خبرې وکړي ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
 - څو زده کوونکي دې متن ووايي او نور دې ورته څیر اوسي.
 - لاندې کلمې دې په کتابچو کې ولیکي او نوموړي لغتونه دې په جملو کې وکاروي. بیا دې څو تنه په ټولگي کې ووايي.
- (گران، ډېر، هېواد، ارزښت، غوره، آثار، مشهور)

زده کوونکي دې د موزیم د ارزښت په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي.

مور

موخه: د متن لوستل، لیکل، د مور د مقام په ارزښت پوهېدل او د مور درناوی کول.

- ستاسو په فکر مور په خپلو اولادونو باندې کوم حقونه لري؟
- په تاسو کې به څوک د مور د حقونو په هکله څه ووايي؟

د لوی خدای ﷻ له نعمتونو څخه یو نعمت مور ده. مور د خپلو اولادونو په روزنه کې زیار، زحمت او بې خوبۍ زغمي. مور په خپله غیر کې خپل بچیان د خپلو خلکو د هوساینې، د هېواد د ودانولو او ساتلو لپاره روزي. وایي چې مور په یوه لاس زانگو زنگوي او په بل لاس جهان. د نړۍ ټول پوهان او تاریخي څېرې د مور په غیر کې روزل شوي دي. له دې امله مور باید د خپلو میندو ډېر خدمت وکړو، خبره یې ومنو او دکور په کارونو کې ورسره مرسته او په مینه ورسره خبرې وکړو. مور باید زیار وباسو چې مور را څخه خپه نشي او تل باید د مور زړه وساتو.

- زده کوونکي دې متن په چوپه خوله ولولي، د ستونزمنو برخو پوښتنه دې له ښوونکي څخه وکړي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د لوست متن په ټولگي کې ولولي او نور دې ورته غوږ ونیسي.
- دوه زده کوونکي دې له یو بل څخه د مور د حقونو په هکله پوښتنې وکړي او هغه بل دې ځواب ورکړي.
- خو زده کوونکي دې په وار سره د متن د مفهوم په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.
- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د مور د حقونو په باره کې څو کرښې وليکي او بیا دې په ټولگي کې ولولي.
- خو زده کوونکي دې په ټولگي کې د هغو مرستو یادونه وکړي چې په کور کې یې له مور سره کوي.

- زده کوونکي دې په کور کې د مور د حقونو په اړه دوه، درې داسې جملې وليکي چې په کتاب کې نه وي راغلې.

د نشه يي توکو زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نشه يي توکو په زيانونو پوهېدل او له هغو څخه ځان ساتل.

- ستاسو په فکر نشه يي توکي کوم زيانونه لري؟

- که چېرې يو څوک په نشه يي توکو روږدی وي، د هغه ژوند به څه ډول وي؟

نشه يي توکي، لکه: چرس، بنگ، اپين، شراب، تنباکو، نصوار، سگرت او داسې نور چې په هره بڼه وکارول شي، بدن ته زيان رسوي. نشه يي کسان د بدن د کمزورتيا له امله نشي کولای چې خپل ورځني کارونه سرته ورسوي. ورو، ورو له غريبۍ سره مخ کېږي، د خپلې کورنۍ او ټولنې د اوږو بار گرځي، او خلک ورته په ښه نظر نه گوري. د نشه يي خلکو ذهن ورو، ورو خرابېږي، بيا يوازې د خپلې نشې په فکر کې وي، د خپل ځان پاکوالي او روغتيا ته پام نشي کولای، له خپلې کورنۍ څخه هم جلا کېږي.

په نشه يي توکو روږدي کسان د پيسو د تر لاسه کولو لپاره په غلا او نورو ډول، ډول نارواوو کارونو لاس پورې کوي.

- زده کوونکي دې متن په خپل منځ کې ولولي. ښوونکي دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې لاندېنې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي، په جملو کې دې وکاروي او بيا دې په ټولگي کې وويي:
(چرس، بنگ، اپين، شراب)
- د نشه يي توکو د زيانونو په هکله دې نورو ټولگيوالو ته معلومات ورکړي. ښوونکي دې هم ورسره همکارو اوسي.
- خو زده کوونکي دې د لوست متن په مناسب غږ ولولي او نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.
- لاندې پوښتنو ته دې مناسب ځوابونه وويي.
- په نشه يي توکو اخته کېدل څه زيانونه لري؟
- نشه يي کسان ولې خپل ورځني کارونه سم تر سره کولای نه شي؟

- زده کوونکي دې دنن ورځې لوست دوه ځلې په خپلو کتابچو کې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې له ځان سره راوړي.

روغتيا ساتنه

موخه: د متن لوستل، ليكل، د روغتيا په ارزښت پوهېدل او خپلې روغتيا ته پاملرنه كول.

- ستاسو په فكر روغتيا د انسان لپاره څه گټې لري؟

- كه څوك خپلې روغتيا ته پام ونه كړي، څه زيان به ورته ورسېږي؟

روغتيا انسان ته دېره اړينه ده. روغتيا دې ته وايي چې وجود مو له ناروغۍ

څخه خوندي او جوړ وي. د روغتيا په درلودلو سره كولاى شو چې خپل

ورځني كارونه، او زده كړې مخ ته يوسو، د خپلې كورنۍ او هېوادوالو

خدمت په ښه توگه سرته ورسوو او په پايله كې يو آرامه ژوند ولرو. داسې

روغتيا څخه هغه وخت برخمن كېدلای شو چې ځان، كالي او خپل

چاپيريال پاك او سوتره وساتو، تر څو د ميكروبونو د رامنځ ته كېدو، ودې

او لېږد لپاره زمينه برابره نه شي.

- زده کوونکي دې متن یوځل په چوپه خوله په گډه ولولي، په ستونزمنو برخو دې خبرې وکړي او بیا دې ښوونکي ورسره مرسته وکړي.
- خو زده کوونکي دې په ورسره متن په مناسب غږ ولولي. که څه ستونزه وه، ښوونکي دې ورسره مرسته وکړي.
- خو زده کوونکو ته دنده ورکړئ چې د لوست د سرلیک په هکله څو کرښې له خپل فکر څخه وليکي، بیا دې په ټولگي کې ولولي، نور زده کوونکي دې د هغوی تپروتني اصلاح کړي.
- خو زده کوونکي دې د متن پر مفهوم خبرې وکړي او نور زده کوونکي دې هم خپل نظرونه ورسره شریک کړي.
- خو زده کوونکي دې روغتیا ته د نه پاملرنې او د هغو د زیانونو په هکله وغږېږي. ښوونکي دې په پای کې د نورو زده کوونکو نظرونه هم واخلي.

- زده کوونکي دې په کور کې د روغتیا په اړتیا باندې څو کرښې وليکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې نورو ټولگيوالو ته ولولي.

گل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د گل پاچا الفت د ادبي شخصیت پېژندل او له خپلو ملي شاعرانو سره مینه پیدا کول.

- څوک به د پښتو ژبې د څو مشهورو شاعرانو

نومونه واخلي؟

څوک به ووايي چې پورتنی عکس د چا دی؟

گل پاچا الفت د لغمان ولایت د قرغیو ولسوالۍ په عزیز خان کڅ کې زېږیدلی و.

الفت په خپلو لیکنو کې مور ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل پرې وکړو. لکه چې وایي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شیطان جوړوي. همدارنگه خپل هېواد او خلک ورباندې گران وو او ټول افغانان د دې هېواد بچیان بولي، لکه: چې وایي:

د یوه وطن اولاد یو تېرله سره په هېواد یو

دا وطن دی په مور گران

دا وطن دی د افغان

- زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي. ستونزمن ځایونه دې په نښه کړي او بیا دې له ښوونکي څخه پوښتنه وکړي.

- زده کوونکي دې متن په مناسب غږ ولولي او ښوونکي دې ورته ستونزې حل کړي.
- د لاندېنيو جملو تش ځایونه دې په مناسبو کلمو سره او بیا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

ښاغلی الفت ټول ... د دې هېواد بچیان بولي.

ښاغلی الفت... زېږېدلی دی.

- څو زده کوونکي دې د متن په مفهوم خبرې وکړي. نور زده کوونکي دې په بحث کې ورسره شریک شي.

- زده کوونکي په دوو ډلو ووېشي. یوه ډله دې د متن د معنا او مفهوم په هکله خپل نظرونه سره شریک کړي، بله ډله دې د علم او پوهې په هکله خپل نظرونه وليکي او د خپل استازي په واسطه مو دې په ټولگي کې ولولي.

زده کوونکي دې لاندې لغتونه په جملو کې وکاروي او بیا دې څو تنه په ټولگي کې ولولي او په کتابچو کې دې وليکي.

(پوهه - چوپتیا - الفت - لیکوال)

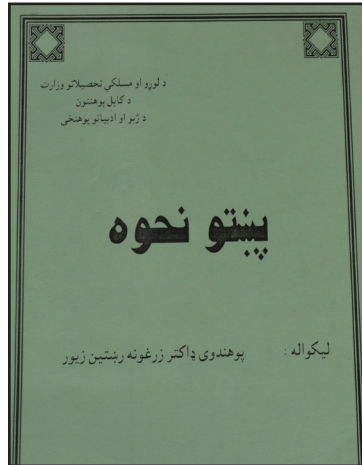

زده کوونکي دې د گل پاچا الفت په اړه څو کرښې وليکي.

درې دېرشم لوست

صفت

موخه: د متن لوستل، لیکل، د صفت په معنا پوهېدل او په جملو کې د صفت د کلمو کارول.

- ستاسو په فکر صفت څه ډول کلمې ته وايي؟
- کولای شئ داسې جملې وويئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شوې وي؟

صفت: هغه کلمه ده چې د نوم حالت او څرنگوالی څرګندوي.
 لکه: ښه، ښکلې، هونښيار، سپين، تور او داسې نور.
 لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته څير شئ چې کرښه ترې لاندې اېستل شوې ده.

- تکره زده کوونکي تل درس وايي.
 - هونښيار زده کوونکي د يو بل خبرو ته غور نيسي.
 - مور په بازار کې سرې منې واخيستي.
 - د پاکو اوبو څښل بدن ته گټه لري.
- په پورتنیو جملو کې (تکره، هونښيار، سرې، پاکو) صفتونه دي.

- زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي او بیا دې یو زده کوونکی د ټولګي په مخ کې ولولي.
- لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او بیا دې د صفت تر کلمې لاندې کرښه وکارې.

- د پخو مېوو خوړل بدن ته ګټه رسوي.
- زیار کښ بزګر له خپلې ځمکې څخه زیات حاصل اخلي.
- سپینه کوتره د سولې نښه ده.
- کندز خواږه خټکي لري.

- زده کوونکي دې د لوست متن په ټولګي کې ولولي او نور دې ورته څیرشي. که کومه پوښتنه لري، هغه دې وپوښتي، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي. هره ډله دې په خپل منځ کې داسې جملې د خپل استازي په واسطه وليکي چې په هغو کې صفتونه راغلي وي، بیا دې د خپل استازي په واسطه ولولي او نور دې ورته پاملرنه وکړي.

زده کوونکي دې لاندې صفتونه په کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي.
(سپين، هوښيار، پوه، ښه)

معلولينو ته درناوی

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، له معلولينو سره مرسته او هغوی ته درناوی کول.

- ستاسو په فکر معلول چا ته وايي؟

- ستاسو په نظر له معلولو خلکو سره څنگه چلند کړو؟

سمسور دوه کاله مخکې له خپل پلار سره کروندې ته د کار لپاره روان و، په لاره کې پر يوه ماين برابر شو او په دې پېښه کې يې خپله پښه له لاسه ورکړه. په روغتون کې يې درملنه وشوه، خو معلول پاتې شو. هغه ډېره موده غمجن و، ځکه هغه نه شو کولای چې له نورو هلکانو سره لوبې وکړي. ملگري يې د هغه په حال خواشيني وو. هغوی دا فکر وکړ چې څنگه له سمسور سره مرسته وکړي. هغوی داسې لوبې پيل کړې چې په هغو کې سمسور هم برخه اخيستلی شوه.

سمسور له زده کړې سره هم ډېره مينه لري. ملگرو يې هغه په ښوونځي کې شامل کړ. اوس د ښوونځي په پنځم ټولگي کې درس وايي.

- زده کوونکي دې لومړۍ متن په چوپه خوله ولولي او هغه ځایونه چې پرې نه پوهیږي، په نښه کړي.
- خو زده کوونکي دې متن په لور آواز ولولي. نور زده کوونکي دې پام وکړي، ترڅو خپلې ستونزې له منځه یوسي.
- د لاندینو کلمو مترادفي کلمې دې له چوکاټ څخه پیدا او په خپلو کتابچو کې دې د کلمو ترڅنګ ولیکي.

څرگند
عیبي
کومک
ځواکمن

_____ معلول
_____ مرسته
_____ تکره
_____ ښکاره

- لاندې جملې ولولئ! په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او د صفت تر کلمو لاندې کرښه وکارئ.

- الف - اوس سمسور د روغو هلکانو په څېر زده کړه او کار کولای شي.
- ب- د سمسور ملگري د هغه په حال خواشینی وو.
- ج- هغوی داسې لوبې پیل کړې چې په هغو کې سمسور هم برخه اخیستلی شوه.
- خو زده کوونکي دې له معلولینو سره د مرستې په هکله خبرې وکړي.

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د معلولینو په هکله څو کرښې ولیکي او په بل درسي ساعت کې دې له ځان سره راوړي.

بېلابېل خواړه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د خوړو په ارزښت پوهيدل او ورڅخه کار اخيستل.

- ستاسو په فکر زموږ بدن خوړو ته څه اړتيا لري؟

- که موږ هر ډول خواړه ونه خوړو، بدن ته به موخه زيان ورسپري؟

د هېواد د هرې سيمې په بېلابېلو موسمونو کې هر ډول حبوبات، ترکاری او مېوې پيدا کېږي او هېوادوال د خوړو لپاره ترې کار اخلي. په ځينو سيمو کې يو شمېر خلک ترکاری وچوي او بيا يې په بل موسم کې پخوي.

دغه راز يوشمېر مېوې تازه او يو شمېر مېوې تازه او وچې خوړل کېږي.

هر ډول خواړو او مېوې د بدن د ودې، دکار کولو د وړتيا او د ناروغيو د مخنيوي

لپاره په خپلې برخې کې ډېره مرسته کوي، د بېلگې په توگه: حبوبات په ودې

او نمو کې مرسته کوي، خواړه او غوړ وجود ته انرژي ورکوي او يوشمېر خواړه

په وجود کې ټولې اړتياوې پوره کوي، لکه: شيدې، هگۍ اوداسې نور.

د ورځنيو خوړو په مهال وېش کې بايد توازن رامنځ ته کړو او د ټاکلي

پروگرام له مخې د ځان لپاره خواړه تيار کړو.

- خو زده کوونکی دې متن په مناسب غږ په ټولګي کې ولولي، بنوونکی دې ورته ځیر وي، که اړتیا وه مرسته دې ورسره وکړي.
- زده کوونکی دې په دوو ډلو ووېشل شي. ټول زده کوونکي دې متن ولولي. یوه ډله دې په متن کې صفتونه پیدا کړي، په جملو کې دې وکاروي او بله ډله دې د مېوو د ګټو په هکله څو کرښې وليکي، بیا دې څو تنه په ټولګي کې خپله لیکنه ولولي.
- یو زده کوونکی دې پرتختې د مېوو نومونه چې بل زده کوونکی یې ورته وایي، د املا په ډول وليکي او په پای کې دې یو بل زده کوونکی هغه ولولي.
- یو زده کوونکی دې د ټولګي په مخ کې د مېوو نومونه واخلي او نور دې ورته نور نومونه هم واخلي.

- زده کوونکي دې په کور کې د خوړو د ګټو په هکله څو کرښې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي، نور زده کوونکي دې ورته غوږ ونيسي.

ولسي دودونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د ولسي مثبتو دودونو په ارزښت پوهېدل او هغه په خپل ژوند کې عملي کول.

- ستاسو په فکر په يوه ټولنه کې مثبت دودونه څه گټې لري؟
- څوک به ووايي چې زموږ د ټولني کوم دودونه بڼه دي؟

هره ټولنه خپل دودونه لري چې يوه ټولنه له بلې څخه بېلوي. په ټولنه کې ځيني دودونه گټور او اوږد عمر لري او ځيني دودونه بيا د ټولني د خلکو لپاره گټه نشي رسولي.

خومره چې يوه ټولنه پرمختگ کوي، په هماغه اندازه د هغې ټولني په دودونو او رواجونو کې بدلون رامنځ ته کېږي. خلکو ته گټور دودونه او رواجونه پاتې کېږي او هغه چې خلکو ته گټه نشي رسولي، د ټولني له پرمختگ څخه وروسته پاتې کېږي.

موږ ته لازمه ده چې خپلو گټورو دودونو ته په درنه سترگه وگورو او سرته يې ورسوو او هغه دودونه چې خلکو ته گټه رسولي نشي، هغه بايد پرېږدو چې له منځه ولاړشي.

- زده کوونکي دې یوځل متن په چوپه خوله ولولي. په هغو جملو او کلمو چې نه پوهیږي، له ښوونکي دې پوښتنه وکړي.
- یو زده کوونکی دې د لوست متن ولولي او ښوونکی دې ورسره په لوستلو او د تېروتنو کې مرسته وکړي.
- زده کوونکي دې د دودونو په هکله له کتاب پرته څو کرښې وليکي او بیا دې په ټولگي کې وويي.
- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي. یوه ډله دې د گټورو دودونو په هکله او بله ډله دې د ناوړه دودونو د زیانونو په هکله خپلې نظریې سره شریکې کړي او بیا دې د هغوی استازي د ټولگي په مخ کې ولولي.
- څو زده کوونکي دې د خپل کلي او سیمې د یوه دود نوم واخلي او په اړه دې خبرې وکړي چې په څه ډول سرته رسېږي.

زده کوونکي دې د خپلې سیمې د یوه دود په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکي.

ابن سینا

موخه: د متن لوستل، لیکل او د ابن سینا په هکله معلومات ورکول.

- کله مو د ابن سینا نوم اوریدلی دی؟

- څه فکر کوئ چې دغه عالم په کومو علومو کې پوره لاس رسی درلود؟

ابن سینا د نړۍ مشهور عالم او د بخارا په ښار کې زېږېدلی و. نوموړی د شلو کلونو و چې د خپل وخت د یوه عالم په نوم وپېژندل شو. ابن سینا په خپل وخت کې د طب په هکله شپاړس کتابونه لیکلي دي. خورا مشهور کتاب یې د (القانون فی الطب) په نوم یادېږي. له دې کتاب څخه څه د پاسه شپږ سوه کاله د درسي کتاب په توګه ګټه اخیستل کېده. اوس هم ځیني خلک د نوموړي کتاب له مطالعې څخه ګټه اخلي. ابن سینا د فلسفې او عقایدو په هکله (۲۸) کتابونه لیکلي دي. دغه راز یوولس کتابونه یې د نجوم او ساینس په برخه کې او څلور نور یې د شعر او شاعرۍ په اړه لیکلي دي. د نړۍ ټول خلک د ابن سینا خدمتونو ته په درانه نظر ګوري.

- زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي. خو تنه زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه څه چې یې له متن څخه زده کړي دي معلومات وړاندې کړي، که څه ستونزه یې درلوده، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

- زده کوونکي دې له لاندې کلمو څخه جملې جوړې کړي او بیا دې په ټولگي کې ولولي.

مشهور - طبابت - زېږېدلې - نجوم - گټه

- زده کوونکي دې د لوست د موخو په هکله خبرې وکړي او بیا دې بل زده کوونکی د هغه خبرې بشپړې کړي. ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

- زده کوونکي دې لاندېنیو پوښتنو ته په شفاهي توگه سم ځوابونه ورکړي او نور دې ورته غوږ ونیسي.

- ابن سینا د علومو په کومو برخو کې پوهېده؟
- ابن سینا په کومو علومو کې ۶۸ کتابونه لیکلي دي؟
- ولې خلک ابن سینا ته درناوی لري؟

زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه یوه لنډه لیکنه وکړي او په بل درسي ساعت کې دې په ټولگي کې ولولي.

اشر (گډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، ليكل، د گډ کار د گټو په ارزښت پوهېدل او گډ کار كول.

- كله مو په گډو كارونو كې برخه اخيستي ده؟
- څوك به ووايي چې گډ كار څه گټې لري؟

سباوون د تركارۍ د كړلو لپاره پرېشان و. دى يوازې و، د تركارۍ د كړلو وخت ترې تېرېده. له خپلې مېرمنې تورپيكي سره يې مشوره و كړه. هغې ورته وويل:

- دكلي ځوانان د اشر لپاره را وغواړه.

سباوون هم د خپلې ماندينې خبره ومنله. دكلي زلميان يې د اشر لپاره راوغوښتل. سهار وختي يې د تركارۍ په كړلو پيل وكړ، تر غرمې پورې يې كار وكړ، په پټي كې يې ډول، ډول تركارۍ وكړلې او بيا يې پولې ورته جوړې كړې.

تورپيكي د غرمې لپاره ورته ښه خوندوره ښوروا پخه كړې وه. دكلي زلميانو په گډه سره ډوډۍ وخوړه. سباوون خپلې مېرمنې ته وويل:

- گډ كار زموږ د ټولني ډېر ښه دود دى. زه به هم له دې وروسته د گاونډيانو په اشرونو كې هرومرو برخه اخلم.

- زده کوونکي دې یوځل متن ولولي او بیا دې خو تنه د ټولگي په مخ کې ولولي.
ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.

- یو زده کوونکي دې متن ولولي، په خپله خوښه دې څو کلمې خوښې او په جملو کې
دې وکاروي.

بیا دې څو تنه زده کوونکي خپلې لیکل شوې جملې د ټولگي په مخ کې ولولي.
- یو زده کوونکی دې په ټولگي کې د اشر یا گډ کار د گټو په هکله خبرې وکړي او نور
دې ورته متوجې وي.

- بل زده کوونکی دې د یوازې کار د وروسته پاتې کېدو په هکله خبرې وکړي او نور دې
ورته غوږ ونیسي.

- څو زده کوونکي دې په خپل کلي کې د ښو دودونو او رواجونو په هکله خبرې وکړي
او ښوونکی دې د خبرو په بشپړولو کې ورسره مرسته وکړي.

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د هغه گډ کار په هکله چې په کور، ښوونځي او یا
په کوم بل ځای کې یې تر سره کړی وي، څو کرښې ولیکي.

ملگري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ملگرو ملتونو پيژندل او د ملگرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ترلاسه کول.

- آیا ویلای شی چې ملگري ملتونه څه ډول سازمان دی؟
- د ملگرو ملتونو د سازمان اصلي موخه څه ده؟

ملگري ملتونه یو نړیوال سازمان دی. د دغه نړیوال سازمان موخه داده چې په نړۍ کې د کرکچونو او شخړو د مخنیوي لارې چارې برابرې کړي.

د بېلابېلو هېوادونو تر منځ د پوهاوي، مرستو او سوله ییز ژوند د لارو چارو په برابرولو کې مرسته وکړي.

دغه راز په وروسته پاتې هېوادونو کې د ښوونې، روزنې د تاریخي ودانیو، روغتیا، خوراکي موادو او د ماشومانو په روزلو او نورو برخو کې مرستې کوي. دا سازمان بېلابېلې څانگې لري چې یوه یې د یونیسف څانگه ده. یونیسف د ماشومانو او ځوانانو د ښوونې او روزنې، خوړو، روغتیا، اوبو، درمل ورکولو او نورو برخو کې مرسته کوي.

- زده کوونکي دې يوځل لوست په چوپه خوله ولولي. که ستونزه وه، هغه دې په نښه کړي او بيا دې له ښوونکي څخه وپوښتي.

- زده کوونکي دې متن ولولي، خو لغتونه دې خوښ کړي، په جملو کې دې وکاروي او بيا دې څو تنه په ټولگي کې ولولي.

- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي. (الف) ډله دې د لاندې لومړۍ پوښتنې د ځواب په هکله خپل نظرونه او د (ب) ډله دې د دويمې پوښتنې په هکله خپل نظرونه سره په شريکه وليکي او بيا دې د هر ډلې استازی په ټولگي کې ولولي.

• یونیسف څه فعالیتونه ترسره کوي؟

• د ملگرو ملتونو سازمان د جوړېدو اصلي هدف څه شی دی؟

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي بيا دې څو تنه په ټولگي کې ولولي.

الف: ملگري ملتونه یو سازمان دی.

ب: یونیسف د ماشومانو او ځوانانو په برخه کې مرستې کوي.

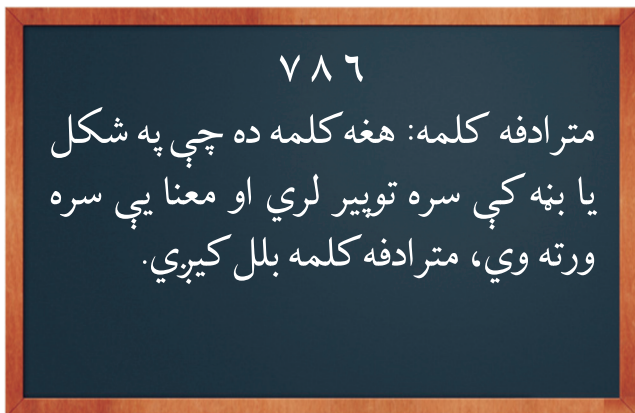
ج: د دغه نړیوال سازمان د جوړېدو اصلي موخه دا ده چې د مخنیوی وکړي

زده کوونکي دې د لوست مفهوم او لنډيز په څو کرښو کې وليکي.

مترادفي کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د مترادفو کلمو په معنا او مفهوم پو هېدل او ورڅخه گټه اخيستل.

- ستاسو په فکر کله مو مترادفي کلمې په خبرو او ليکنو کې کارولي دي ؟
- په تاسو کې څوک د مترادفو کلمو بېلگې ويلاى شي ؟

ښکلا او سمسور خور او ورور دي. دوى په يوه شنه او زرغون بڼ کې خوښ او خوشحاله ناست وو. هغوى ښکلي او ښايسته کالي اغوستي وو. د بڼ په هره خوا کې خوښي او خوشحالي وه. هرې خوا ته د مرغيو چغهار، خواړه آوازونه او نارې وې. په آسمان کې برېښنا شوه. باران په اورېدو پيل وکړ. ښکلا او سمسور دواړو په ځانستو او منډو ځانونه کور ته ورسول.

مترادفي کلمې: هغه کلمې دي چې په شکل يا بڼه کې سره توپير لري او معنا يې سره ورته وي، مترادفه کلمه بلل کيږي.

- زده کوونکي دې متن یو ځل په چوپه خوله ولولي. بیا دې څو تنه په ټولگي کې پورته شي او په وار سره دې نوی لوست ولولي. که ستونزه وه، ښوونکي دې ورسره مرسته وکړي.
- لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کرښه وکاري.

- انسان چې روغ او جوړ وي، ښه کار کولای شي.
 - زرغونه د آزمويښې په تېرولو ډېره خوشحاله او خوښه ښکاري.
 - زموږ ښوونکي پاک او سپېڅلي خلک دي.
- څو زده کوونکي دې په ټولگي کې د متن مترادفې کلمې وښيي او نور دې ورته څیر شي.
- څو زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مترادفې کلمې وليکي او څو تنه دې په ټولگي کې ولولي.

زده کوونکي دې څو مترادفې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي.

پر حیواناتو زړه سوی

موخه: د متن لوستل، لیکل، پر حیواناتو زړه سوی او ورسره مرسته کول.

- پر حیواناتو موکله زړه سوی؟

- ستاسو په فکر حیوانات مور ته څه گټې رسوي؟

الله ﷻ ډول، ډول حیوانات او الوتونکي پیدا کړي دي. ځینې په هوا کې ځینې په ځمکه او ځینې په اوبو کې ژوند کوي. ځینې هم په وچه او اوبو دواړو کې ژوند کوي.

له یو شمېر حیواناتو څخه بېلا بېلې گټې اخیستل کېږي. د بیلگې په توگه: له پوستکو، غوښو او شېدو څخه یې گټې اخلو او زموږ د خوړو ارزښتناکه برخه جوړوي.

پر حیواناتو باید زړه سوی ولرو، هغوی ونه ځوروو. د ناروغۍ درملنه یې وکړو په غذا او ساتلو کې یې زیار وباسو.

- زده کوونکي دې متن په چوپه خوله ولولي او بيا دې خوتنه په ټولگي کې ولولي،
بنوونکي دې ورسره مرسته وکړي .
- زده کوونکي په دوو ډلو ووېشي .
- لومړۍ ډله دې د هغو حیواناتو نومونه په شریکه چې له پوستکو څخه یې کار اخیستل
کيږي او بيا دې د خپل استازي په واسطه ولولي .
- دویمه ډله دې د هغو حیواناتو نومونه وليکي چې له شیدو څخه یې گټه اخیستل کيږي .
بيا دې د هرې ډلې استازی د ټولگي په مخ کې وويي .
- یوزده کوونکي دې د هغو حیواناتو نومونه واخلي چې په ځمکه او اوبو کې ژوند
کولای شي .
- یوزده کوونکي دې د اهلي حیواناتو نومونه واخلي او بل دې د هغوی دگټو په اړه خبرې
وکړي .

- زده کوونکي دې په کور کې په خپلو کتابچو کې وليکي چې پر حیواناتو څرنگه زړه سوی
وکړو او په بل درسي ساعت کې دې خپلو ټولگيوالو ته واوروي .

په شیدو کې د اوبو گډول

موخه: د متن لوستل، لیکل، زده کونکي په دې پوهول چې په شیدو کې اوبه گډول لوبه گناه ده او باید ترې ډډه وشي.

- ستاسو په نظر د شیدو په پلورلو کې د اوبو گډول ښه عمل دی؟
- څه فکر کوئ چې د شیدو خوړل وجود ته څه گټې لري؟

حضرت عمر رضی الله عنه به د عادت له مخې د مدینې منورې په کوڅو کې د شپې گرځېده. یو آواز یې تر غورو شو چې یوې ښځې خپلې لور ته وویل، لورې! په دې شیدو کې لږې اوبه گډې کړه چې ډېرې پیسې پرې وگټو او څه کار به مو پرې روان شي، خو لور یې مخالفت وکړ.

لور ورته وویل: حضرت عمر رضی الله عنه په شیدو کې له اوبو گډولو څخه منع کړي یو مور ورته وویل: اوس، خو دلته څوک نشته.

لور ورته وویل: که عمر رضی الله عنه نشته، خدای جل جلاله خوشته.

- زده کوونکی دې متن په مناسب غږ ولولي، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- زده کوونکی دې په وار سره له متن څخه یو بل ته د یوې جملې املا وويي او پر تختې دې وليکي. بیا دې بل زده کوونکی د هغې جملې تېروتنه اصلاح کړي، پاتې نور زده کوونکي دې همدا فعالیت تر سره کړي.
- لاندې پوښتنو ته دې ځوابونه ورکړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې وليکي. وروسته دې څو کسه په ټولگي کې خپل ځوابونه وويي.

 - ښځې ولې په شیدو کې اوبه گډولې؟
 - د دې لوست اصلي مطلب څه شی دی؟
 - مور باید په پلورلو کې څه شی په پام کې ونیسو؟

- څو زده کوونکي دې په ټولگي کې په وار سره د لوست د مفهوم په هکله خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د (مخالفت، شپې، گډې او منع) کلمو ته په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړي. او بیا دې څو تنه خپلې جوړې کړې جملې په لوړ آواز ولولي.

زده کوونکي دې په کورونو کې د لوست مفهوم په خپلو کتابچو کې وليکي.

د ښو خبرو اړتيا

موخه: د متن لوستل، ليکل، د ښو خبرو زده کول او ښې خبرې کول.

- په تاسو کې به څوک د ښو خبرو په گټو خبرې وکړي؟
- که د چا ښې خبرې زده نه وي، څه زيان به ورته ورسېږي؟

هر چاته لازمه ده چې ښې خبرې زده کړي او ورڅخه گټه واخلي. ښې خبرې دا دي چې په هغو کې داسې کلمې و کارول شي چې پکې د چا بې احترامې ونشي او هر چاته له درناوي سره د خپلې موخې يادونه وشي. د خبرو کوونکي بايد په ساده الفاظو او د ښو جملو په جوړولو سره داسې خبرې وکړي چې د مقابل لوري له سويې او درناوي سره برابرې وي. هر څوک بايد د خبرو کولو ځای او وخت وپېژني او په درناوي سره خپلې خبرې پای ته ورسوي. په خبرو کې داسې کلمې ونه کاروي چې په چا باندې بدې ولگيږي او زړه يې ور څخه بد شي.

- ټول زده کوونکي دې متن یو ځل په چوپه خوله ولولي او بیا دې څو تنه وروسته په مناسب آواز ولولي، که اړتیا وه، ښوونکی دې ورسره مرسته وکړي.
- یوزده کوونکی دې بل زده کوونکي ته د لوست یوه کرښه د املا په توګه ووايي او هغه دې پر تختې ولیکي. بل داوطلب زده کوونکی دې د هغه تېروتنې په نښه کړي.
- یوزده کوونکی دې د ښو خبرو کولو د ګټو په هکله خبرې وکړي، بل زده کوونکی دې د بدو خبرو کولو د زیانونو په هکله خبرې وکړي.
- څو زده کوونکي دې د لوست متن په مناسب غږ ولولي او نور دې د هغو تېروتنو ته څیر او ورته دې اصلاح کړي.
- زده کوونکي دې په خپل زړه له متن څخه څو کلمې وټاکي او هغه دې په جملو کې وکاروي او بیا دې په ټولګي کې ولولي. نور دې ورته غوږ ونیسي.

- زده کوونکي دې په کور کې د ښو خبرو د اړتیا په هکله څو کرښې ولیکي او بیا دې په بل درسي ساعت کې په ټولګي کې ولولي.

وچې او تازه مېوې

موخه: د متن لوستل، ليکل، د وچو او تازه مېوو پېژندل او د هغو په گټو پوهېدل.

- ستاسو په فکر په پورته عکس کې څه شی لیدل کېږي؟

زموږ د هېواد په مرکز او ولایتونو کې د ډول ډول، مېوو ونې او باغونه شته چې ډېره اندازه تازه او وچې مېوې ترې لاسته راځي. تازه او وچې مېوې هم د هېواد په دننه کې خورل کېږي او هم بهرنیو هېوادونو ته لېږل کېږي، لکه: مڼې، انګور، انار، بادام، پسته، جنګوزي، کبسته او داسې نور. له دې لارې زموږ هېواد او خلکو ته گټې رسېږي.

تازه او وچې مېوې وجود ته ډېرې گټې رسوي. د مېوو په خورلو سره وجود تقویه او د ناروغیو په مقابل کې د وجود مقاومت زیاتوي. موږ باید په خپلو ځمکو او د کورونو په حویلیو کې مېوه لرونکې ونې هم کښېنوو او ښه ساتنه یې وکړو چې په ډېره اندازه مېوې ترې لاسته راشي.

- زده کوونکي دې متن په خپله ولولي او بيا دې خوتنه د ټولگي په مخ کې ولولي.
- بنوونکي دې ورته وخت ورکړي چې د ستونزمنو کلمو او جملو پوښتنه وکړي.
- زده کوونکي دې په دوو ډولو ووېشل شي. يوه ډله دې په خپل منځ کې د تازه مېوو نومونه او بله ډله دې د وچو مېوو نومونه وليکي. بيا دې هر استازی د ټولگي په مخ کې ولولي.
- يو زده کوونکي دې د خو وچو او تازه مېوو نومونه پر تختې وليکي. نور زده کوونکي دې نوموړي نومونه له تختې څخه په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي او بيا دې خوتنه په ټولگي کې ولولي.
- خو زده کوونکي دې په ټولگي کې د مېوو د گټو په هکله خبرې وکړي او نور دې ورته غوږ ونيسي او که څوک د مېوو د گټو په هکله نورې خبرې کولای شي، وخت دې ورکړل شي.
- يو زده کوونکي دې د لوست د مفهوم او موخې په هکله رڼا واچوي، بل زده کوونکي دې د هغه خبرې بشپړې کړي.

زده کوونکي دې د خپلې سيمې د مېوو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکي.

پنځه څلوېښتم لوست

ملي يووالي

موخه: د متن لوستل، ليکل او د يووالي په ارزښت او گټو پوهېدل.

- ستاسو په نظر به يووالي کومې گټې ولري؟
- که د يوه هېواد د خلکو ترمنځ ملي يووالي نه وي څه زيان به ولري؟

په کور، ټولگي، ټولنه او هېواد کې يووالي ډېر اړين دى. په يووالي سره د خلکو ترمنځ مينه او ورور ولي زياتېږي او د خلکو ترمنځ بې اتفاقي له منځه ځي. الله ﷻ هم په يووالي باندې امر کړى دى. په يووالي سره هېواد پر مختگ کولای شي او د ټولني د سوکالۍ او نېکمرغۍ لپاره لاره هوارېږي، نو بايد مور ټول هېوادوال د خپل هېواد د ودانولو لپاره يو بل ته په مينه لاسونه ورکړو او د نفاق مخه ونيسو.

زده کوونکي دې يوځل متن په چوپه خوله ولولي او بيا دې څو تنه په ټولگي کې په مناسب غږ ولولي.

- زده کوونکي دې په دوو ډلو ووېشل شي. يوه ډله دې په خپل منځ کې د ملي يووالي د گټو په هکله او بله ډله دې په يوه ټولنه کې د ملي يووالي د نشتوالي د زيانونو په هکله خپل نظرونه شريک کړي او د خپل استازي په واسطه دې وليکي او بيا دې په ټولگي ولولي.
- يو زده کوونکى دې د ملي يووالي کلمه پر تختې وليکي، نور زده کوونکي دې د هغو د گټو په هکله خپل نظرونه ووايي او خبرې دې پرې وکړي.

زده کوونکي دې د لاندېنيو جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

- په سره د خلکو ترمنځ مينه او ورور ولي زياتېږي.
- په يووالي سره د هېواد ته دوام ورکولای شو.

زده کوونکي دې په کور کې د لوست په مفهوم باندې څو کرښې وليکي او په بل درسي ساعت کې دې ولولي.

ساده او مرکبې کلمې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د ساده او مرکبو کلمو پېژندل او په جملو کې یې کارول.

- په تاسو کې به څوک ووایي چې ساده کلمه څه ډول وي؟
- له تاسو څخه به څوک د مرکبې کلمې یو مثال ووایي؟

ساده کلمه: هغه کلمه ده چې له یوې واحدې کلمې څخه جوړه شوې وي، لکه: کتاب، قلم، زړه، خندا

مرکبه کلمه: هغه کلمه ده چې له دوو او یا زیاتو کلمو څخه جوړه شوې وي، لکه: کتابتون - پرهاریانه - سپین بولدک - جلال آباد - نوی ښار - گلخانه - پکتیا کوټ - میدان ښار

په کلي کې ژوند:

په اوړي کې د کلي باغونه ښکلې او خوندورې مېوې لري. بریالی د رخصتو په ورځو کې له خپل پلار سره میدان ښار ته ځي، هلته د خپل باغ په گلخانه کې له پلار سره کار کوي. د راتگ په وخت کې له خپل باغ څخه د خپلې مور لپاره مڼې، ناک او زردآلور اوړي.

په کلو کې ژوند خوند کوي. ځکه د کلي چاپیریال سمسور وي او د خلکو گڼه گونه هم زیاته نه وي، باغونه او شنه چمنونه پکې وي چې انسان یې له لیدلو څخه خوند اخلي. په کلو کې ښځې له خپلو میړنو سره د کرنې په چارو کې پوره مرسته کوي.

- زده کوونکي دې متن په چوپه خوله ولولي او بيا دې خو زده کوونکي په مناسب غږ په ټولگي کې وويي او ښوونکي دې د هغوی د ستونزو لارښوونه وکړي
- زده کوونکي په دوو ډلو وويشي. (الف) ډله دې له ياده خو مفردې کلمې وليکي او (ب) ډله دې خو مرکبې کلمې وليکي او دواړه ډلې دې نوموړې کلمې په جملو کې وکاروي او بيا دې د هرې ډلې استازي د ټولگي په مخ کې هغه ولولي.
- يو زده کوونکي دې په خپله خوښه بل زده کوونکي ته خو مفردې کلمې وويي او هغه دې پرتختې باندې وليکي او په جملو کې دې وکاروي، نور دې د هغه تېروتنې وښيي.
- يو زده کوونکي دې د کتاب له مخې متن وويي، نور دې ورته غورځي بيا دې بل زده کوونکي د ويل شوی متن مفهوم له ياده وويي.
- زده کوونکي دې په لاندې جملو کې هغو کلمو ته ځير شي چې په هغو کې مرکبې کلمې راغلي وي، په ټولگي دې وويي.
- ۱- د مزار شريف پوهنتون يو ښکلی کتابتون لري. ۲- سپين بولدک د کندهار په ولايت کې دی. ۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېرې دي. ۴- زما ورور په نوي ښار کې اوسيږي.
- ۵- د حبيب کور په گلخاني کې دی. ۶- پرهار پانه د يوه بوټي نوم دی.

- لاندې مرکبې او مفردې کلمې په جملو کې وکاروئ.
- (سپين گل - گل غوټی - مور - کلی - بن - کار - پلار - وزير اکبر خان - ميوند واک)

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**